

1688.

1. Frommann, Joh. Andreas: *Collatio arbitrariorum actionum cum non arbitariis*
2. Grimm, Michael: *De pacto futuri contractus preparatorio*
3. Harpprechtus, Ferdinand Christophorus: *De testimonio testamentario legatario permissio*
4. Harpprechtus, Ferdinand Christophorus: *De successione filiarum nobilium renumeratarum, ex testamento etc.*
5. Harpprechtus, Ferdinand Christophorus: *De testimonio testamentario, mortis causa donatarii, et tam ipsius, quam legatarii et fideicommissarii, in codicillis*
6. Harpprechtus, Ferdinand Christophorus: *De transmissione hereditatis, a persona extranea, in partem velatae*

1688

7. Harpprechtus, Ferdin. Christophorus : De venationibus precariis
8. Harpprechtus, Ferdinand Christophorus : De transactione super fideicommissis, inter personas et illud vocatas
9. Harpprechtus, Ferdinand Christophorus : De testimoniis testamentariis fideicommissarii
10. Harpprecht, Ferdinand Christophorus : De testimoniis testamentariis haeredi interdicto
11. Hurier, Joh. Adamus : De immunitate studiorum aliorumque sanctorum a cellatione
12. Schroederus, Gabriel : De exceptione non impleti contractus.

1689

1. Gravus Michael : De eo, quod factum est circa recuperationem bellicam, iniquae hostium

occupationis et detentionis correctivam.

1689

2. Harpprechtus, Ferdinand Christophorus: De separa-
tione liberorum familias ab oeconomia paterna.

3. Harpprechtus, Ferdinand Christophorus: De salario
pro operis liberorum praestando.

4. Harpprechtus, Ferdinand Christophorus: De trans-
actione judiciali.

5. Scheinmann, David: De commercio erectorum
liberorum hominum.

6. Schwederus, Gabriel: De usuris pretii lardis
voluti.

[Faint, mirrored handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is illegible due to its lightness and orientation.]

Q. D. B. V.
DISQUISITIO INAUGURALIS
PRAESENTATA

ARBITRARIA-
M AGNIFICENTIA

à plerisque fere hactenus
obscure traditam.

Collationem cum Non-Arbitrariis.

INDUCTA
MAGNIFICI ICTORUM ORDINIS,

IN
PRINCIPALIBUS HUIUS EBERHARDINA,
PRESIDE

DN. JOH. ANDR. EA Strommann/
J. O. D. & P. P.

Eruditorum Praesidis,

Honoris Praesidis Praesidentis Honoribus
MAGNIFICENTIA

MAGNIFICI ICTORUM ORDINIS,

INDUCTA

IN ADIA NOVA

ANNO MDC LXXXVIII
MDC LXXXVIII

TUBINGA,

Typis MARTINI ROMMEL.

DISSERTATIO JURIDICA, 17.

DE

TRANSACTIONE JUDICIALI;

Quam,

Auxiliante TRIUNO NUMINE,

Permissu

MAGNIFICI, IN PERANTIQUA EBER-

HARDINA, ICTOR. COLLEGII;

PRÆSIDE

DN. FERDINAND-CHRISTOPHORO

HARPPRECHTO, U. J. D. & PP. SEREN.

WÜRT. DUC. CONSILIARIO;

IN ACRUATRIO JURIDICO,

Ad diem 2. August.

Horis consuetis,

publicæ Ventilationi submittit

JOHANN-ULRICUS REINHARD, Beutel-

spaco- Schorndorffens.

ANNO Salutif. incarnat. M. DC. LXXXIX.

TUBINGÆ,

Typis MARTINI ROMMEII.

699

1689, 4.

17

100

17

TRADITIONE JUDICIALI

Quibus

MAGNIFICI IN PRAESIDIUM

FRANCISCAE ACADEMIAE

FRANCISCAE ACADEMIAE

FRANCISCAE ACADEMIAE

FRANCISCAE ACADEMIAE

FRANCISCAE ACADEMIAE

I. N. S. S. T.

P R O O E M I U M.

VT Cives amicissimè inter se vivant, eorumq; dissidia, quantum possibile, caveantur, vel mota, quamprimum & in prima statim herbâ, quâcunq; commoda ratione, opprimantur; ipsa Salus Republica, suprema Lex, flagitat. Dissidiis namque omnia iuris & pietatis Vincula laxantur, laxata rumpuntur, perrupta ipsam planè Rempublicam pessundant; sic ut verissimè, autore Laërtio, d. Vit. Philos. l. 1. Litis Comitum Miseriam dixerit Chilo Lacedæmon. Vndè, ne quid Republica ex litibus singulorum caperet detrimenti; imò ne quâ res singulorum, per capitales ex rixis & litibus inimicitias, expensarum jacturam, corporis & animi inquietudinem, vindicta cupidinem, pietatis & precum individuum neglectum, temporalem vel æternum incurrat interitum, saluberrimum introductum est, & utinam frequentius frequentaretur, inter illos præsertim, qui Principi pacis Christo nomen debent! utrum expediendarum remedium, Transactio; remedium tam seriò in sacro Codice & enixè commendatum, ut B. Augustinus in hæc Salvatoris verba: Concorda cum Adversario, Nescis, inquit, quando vita finita fuerit, Iudex restat, Minister & Carcer: At si servaveris adversario tuo bonam voluntatem, & cum eo consenseris, pro Iudice invenies Patrem; pro ministro servo Angelum tollentem te in sinum Abrahæ; pro carcere paradisum; in lib. de Verb. Dom. Cum verò in primis Iudicis autoritate munita Transactio præ cæteris emineat; quocircâ, colendissimi Parentis jussu, ante meum è castris Musarum discessum, publicum studiorum specimen editurus, ex commendatione Dni Præsidis, hoc in foro, (quod dicit Gailius, de P. P. l. 2. c. 18. n. 12.) utilissimum thema selegi; cuius adorationem ut ipse DEVS PACIS sua gratiâ adjuvet, ardentissimis ab illo contendo precibus.

A

THE-

007

THESIS I.

VOx Transactionis unde sumpta sit? videri potest ap. Azon. *in summ. Cod. d. transact. in princ.* Joh. Cruceum, *ad rubr. π. eod.* Hiltrop. *d. proc. judic. p. 2. t. 17. num. 5.* De vario illius significatu, ne hic actum agamus, conferri potest Joseph. Urceol. *tr. d. Transact. Q. 1. Octav. Amarin. ad rubr. π. d. transact. n. 6. & seqq.*

Vox Judicialis quid inpraesentiarum denotet? ex sequentibus elucescet, cum circa hoc ipsum tota haec dissertatio à capite ad calcem sit occupata. Illud unicum hic monemus, nos judicialem Transactionem hic non appellare in illo sensu, quò hoc nomine utitur Casp. Klock. *in Relat. Cameral. 25. n. 27.* ubi Judicialem sive contentiosam appellat illam, quando finis controversiæ, arbitriò aut sententiâ Tertii, imponitur, sive is Judex sit, sive arbiter, sive Arbitrator, aut quisvis alius. Verum, missis his vulgaribus, ad rem ipsam nos conferimus.

II. Describimus itaque hanc Transactionem, quòd nil aliud sit, quàm non gratuita, & vel autoritate judiciali inter partes conventa, vel privatim conventa & à iudice confirmata rei dubiæ decisio.

Decisio, dicimus, ut in genere Transactio decisio audit, in *l. 3. §. 1. ad L. Falc. l. 33. C. de Transact. l. 13. C. de furt.* Dav. Mevius, *p. 7. Dec. 9. n. 2.* Dicimus, secundò, Decisio non gratuita; cum omnis Transactio aliquo dato vel retento, atque ita non gratis, fieri debeat, *l. 21. l. 38. C. de Transact. jung. Frantzk. ad π. eod. tit. n. 8.* Dicimus, tertio, Decisio conventa, seu per conventionem facta; ut in primis haec Transactio contradistingatur tum sententiæ Judicis, ut quæ etiam in invitos notoriè redditur, *l. 83. §. 1. de V. O. Ferdin. Arias de Mesa, V. R. l. 3. c. 15. n. 21.* & non per partium conventionem; sed per Judicis vel condemnationem vel absolutionem fit; *l. 1. ff. de re jud. Richter. velit. Acad. 15. th. 5.* tum laudo arbitratorum compromissariorum, quod quidem & ipsum non aliter valet, quàm ex partium compromittentium consensu, *l. 5. C. de recept. arb. l. 7. C. de fer.* & ad instar Transactionis esse dicitur; ex Bl. Alex. Paulo de Castro, Rota Genuensis, *Dec. 21. n. 11.* Sed tamen haec Compromittentium conventio, quâ arbitri eliguntur, ipsam Litem non determinat; sed hoc saltem operatur, ut Arbitri electi causam inter illos controversam cognoscere, & sententiam ferre possint. B. Dn. Lauterb.

terb. de Arbitr. compromiss. th. 39. videat. latissime hæc excutiens Urceolus, d. tr. Q. 2. per tot. tum Jurijurando, quod litis directò decidendæ & finiendæ ergò Pars parti defert: Nam ipsa quidem Jurisjurandi delatio & susceptio per conventionem fit: Jung. Dn. Lauterb. de juram. vol. 5. IV. n. 72. veruntamen ipsa rei controversæ decisio non per illam juramenti delationem & susceptionem fit; sed demùm per Rei, vel Actoris jurantis religiosam assertionem, sibi dari vel fieri aliquid oportere. Vid. Chr. Ph. Richter. vel. Acad. 43. cap. 2. Dicimus, quartò, autoritate judiciali **Conventa**; vel **privatim conventa** & à **Judice confirmata**: quibus verbis inter hanc & alias quasvis transactiones intercedens Differentia specifica intimatur; de quâ inferiùs magis erimus solliciti. Dicimus, quintò, **Rei dubiæ**; quam omnis Transactio pro Objecto requirit, juxta text. cardin. in l. 1. de transact. Unde vulgò Ddres tria Transactionis substantialia requisita constituunt, quòd scil. illa (1.) super redubiâ; (2.) non gratis; & (3.) utrinque bonâ fide fieri debeat; per dd. text. Confer. omninò Dn. ab Andlern, in Jurisprud. quâ publ. quâ privat. l. 2. tit. 4. n. 2. & seq.

III. Divisiones hæc Transactio omnes illas, ceu **communes**, quas quælibet alia merè privatâ autoritate conclusa, admittit & recipit, sic ut etiam hæc vel **simplex** fit, ac proindè aut per nudum pactum fiat; l. 2. de transact. l. 15. l. 17. C. eod. aut per contractum innominatum; l. 30. C. eod. vel **mixta**, seu talis, cui insuper accedit solennis stipulatio, eaque vel nuda, vel Aquiliana; juxta tradita Frantzki, ad d. tit. num. 10. & 11. Secundò & hæc, ratione Objecti, non solum **specialis**; sed etiam **generalis**, imò quandoque etiam **universalis** esse potest, juxta ea, quæ habentur in l. 3. l. 31. Cod. l. 9. ff. de transact. l. 29. ubi Glossa & Dd. C. eod. Urceol. d. tr. Q. 8. n. 22. Joh. Versteegen, de Transact. Obs. 10. Hahn. ad Wesenb. eod. tit. num. 3. quemadmodum nec, tertio, quidquam impedit, quò minus illâ vel sine vel cum **Juramento** ineatur, arg. l. 41. C. d. t. Quartò illud quidem in hac Transactione haud infrequens est, ut in casum, si ei contraveniatur, **certa poena** statuatur, quæ contravenientem manere debeat; congr. L. 15. π. & L. 37. C. d. tit. sed tamen non minus etiam judiciales Transactiones, quæ non sunt poenales, seu poenæ formidinis sigillo firmatæ, totâ die celebrari, ipsa quotidiana docet Experientia. Jungat. S. W. Hoffg. Ordn. p. 1. tit. ult. pag. 41. rubr. verspruch der Güte. ic. & p. 3. tit. 26.

IV. In specie verò hæc ipsa Transactio, de quâ impræsentiarum sermonem habemus, ità commodè dispesci posse videtur, quòd illa vel à iudice seu superiore sit imperata; vel (2dò) à iudice, ceu Mediatore, conciliata; vel, (3tiò) à iudice tantum confirmata. Prima illa est, quam Iudex, vel competens Magistratus, in aliquibus casibus, ex certis & justè urgentibus causis, invitas quoque partes inire compellit, & ut plurimum suo etiam decreto corroborat. **Secunda**, quam Iudex inter partes, coram sese eousque litigantes, vel imposterum litigaturas, amicabili compositione ipse conciliat. **Tertia**, quam Iudex ab ipsis litigantibus vel solis initam, vel à privatis mediatoribus conciliatam tantummodò confirmat. Conf. *L. 7. ibi: pacisci suadentis. C. d. sent. & interl. L. 38. ibi: ap. Acta interposita. C. d. Tr. L. 1. §. 10. d. N. O. N. Hahn. ad Wesemb. d. trans. n. 6.*

V. Transactionis à Superiore vel iudice imperatæ **Causa Efficiens Remota** est Superioris præceptum seu iussus. Ubi quidem ante omnia illud excutiendum venit: An Superior vel Iudex, quicumque ille sit, partes invitas ad transigendum compellere possit? Sanè enim illud quidem certissimum est, quòd omnes Iudices amicabilem inter partes compositionem seu transactionem, etiam non requisiti ab alterutro litigantium, (qualem implorationem tamen à bonis viris, Pacis scil. amantibus, & quod illos decere tum illud Pauli Gg. Doctoris, *1. Cor. 6. 5.* tum cognominis ex Romanis Icti doctrina dicit, in *l. 4. §. 1. de alien. jud. mut. caus.* lites execrantibus, sumptusque Processus prudenter vitantibus, in Supremo hujus Inclyti Ducatus Dicasterio ipsi vidimus interponi) adeoque ex officio non tentare saltem possint; sed & omnibus modis debeant, sic, ut nihil hìc obstet regula *L. 4. §. 8. de damn. inf.* Vid. omninò *Nov. 86. c. 2. ibi: per amicabilem conventum dissolvant, quæ dubia sunt. & Auth. si verò. ibi: per amicabilem compositionem dissolvant. C. de Judic.* Undè vulgò Interppr. Officium Iudicis vel maxime in hoc consistere dicunt, non permittere, ut homines, quos pro jurisdictione suâ componere potest, ad rixas & arma descendant, ex aureo illo Ulpiani responso in *l. 13. §. 3. de usufr. Urceol. d. tr. in præfat. n. 24.* Indè bono & gravi Præsidi vel maxime congruere perhibetur, curare, ut quieta & pacata sit provincia, quam regit, *l. 13. princ. de Off. Præsidi.* & ad ejus officium pertinere Julianus scribit, lites diminuere, *l. 21. ff. de R. Cr. atque fini-*

re, l. 3. §. 1. de recept. qui arb. imò ipsam etiam Litium Occasionem, quantum in ipso est, evitare & amputare, per cap. 5. ibique Dd. x. de dol. J. Petr. Surd. Dec. 120. n. 7. ac propterea etiam evidenter injustam actionem ab ipso iudicii limine repellere, Mev. p. 1. Dec. 42. & hòc modò magis commodis, quàm declivibus Civium cupiditatibus consulere. Mevius, ad J. Lub. p. 5. t. 2. art. 2. n. 3. Hinc item Pontifices illud toties inculcant, quòd Judici ante omnia dispicere conveniat, ut Partes prius ad Concordiam reducat, quàm ad iudicium venire sinat, c. 1. x. de mut. petit. c. 15. ibi: *concordiã vel iudicio terminetis.* x. d. Simon. c. ult. x. d. trans. Ex quò passim Nostri scribunt, quòd, priusquàm ad processum perveniatur, concordia semper inter Partes litigantes tentari debeat; Felin. ad rubr. d. tr. & pac. n. 1. B. Lauterb. ex. ad π. 9. concl. 1. Mev. d. art. 2. n. 2. & 3. & Judicem hoc facere etiam oporteat, ut ex Glossa, Abb. Ang. & Jafone hæc proponit Wesenbec. conf. 21. n. 1. etiam ordinarium; post Carpz. & Berl. Brunn. d. Proc. c. 2. n. 5. Tessaur. Dec. 89. n. 2. ibi: *imò debet Judex.* in tantum, ut dicant, Judicem, si, cum posset ab initio partes invicem litigantes ad concordiam reducere, illud omiserit, mortaliter peccare. Castrit. ad pract. Masuer. p. 36. n. 11. Vent. de Valent. l. 2. c. 4. n. 9. Mev. d. l. n. 3. quod præcipuè tunc obtinet, quando inter personas vel cognationis vel affinitatis arcto vinculo devinctas controversiæ gliscunt; per notata Kelleri, de Offic. jurid. polit. l. 2. c. 7. Addat. Felin. d. l. n. 5. ubi multa de Episcopo concordiam inter Cives non procurante. Quibus etiam congruenter, multis Hodiè in locis, specialibus Statutis dispositum legitur, ut Processus non aliter, quàm tentatâ prius pace seu amicabili compositione, decernatur, prout non solum de Italiæ Civitatibus; sed & de Pomeraniæ, Saxonix, Megapoleos, nec non Civitatis Lubecensis Ordinationibus testatur Mev. c. l. n. 6. & in plerisque Germaniæ locis obtinere autor est de Valent. d. c. 4. n. 10. & sq. nec non in Gallia, post Fabr. Carpz. p. 1. C. 1. D. 10. n. 11. quod ipsum saluberrimum & Christianò præsertim Principe dignissimum institutum hujus etiam Ducatûs Sereniss. LLator nominatim approbavit in J. Prov. p. 1. t. 8. §. für's Ander. ubi curam hanc in primis in odiosissimis injuriarum causis seriò & enixè commendat, ibi: *So ist unser ernstlicher Befehl.* & tit. 77. princ. ibi: *wollen wir hiemit zuorderst unsern Amteuten bey ihren Plichten und Eyden/ auch vermeidung unserer Ungnad und Straff ernstlich aufgelegt haben / &c.* Quibus gemina in

isdem, nec non in causis medici præjudicii, piorum corporum, pau-
 perum & miserabilium personarum, nec non quæ Propinquos, vel
 Magistratum & subditos concernunt, prudentissimè constituit Sere-
 niss. Saxo, refer. Cz. in Proc. t. 10. art. 1. n. 22. Addant. de causis Inju-
 riarum congesta à Mevio, p. 1. D. 224. & sq. ubi vide *vai vai*. Et qui-
 dem, quòd Judices amicabilem inter partes compositionem non tan-
 tum ab initio Litis tentare possint, & ut proximè dictum, debeant;
 jung. Fürstl. W. Landr. c. l. Verùm etiam in quâlibet judicii parte,
 expressus in noviss. Imperii Rec. de A. 1654. §. Zwentens. textus evincit,
 his ferè formalibus: Zwentens solle der Richter erster Instanz die Par-
 theyen in zweiffelhaffrigen Sachen nicht allein vor angefangenem
 Rechtsstand und *litis Contestation*; sondern auch in quâcunque judicii
 parte, durch alle dienliche Mittel und Weg / auch schiedliche Erinne-
 rungen / in der Güte voneinander zusehen / und hierdurch alle weisläuf-
 fige kostspiltige Rechtsfertigungen zu verhüten sich bestreiffen. Brunn.
 d. c. 2. n. 16. Hunn. *Encycl. jur.* p. 2. t. 5. cap. 15. n. 1. Dn. ab Andlern,
 d. t. 4. n. 4. ità quidem, ut Judex processum sistere, & Partes à limine
 judicii cohibere possit, aut tardè & valdè difficulter audire, juxta piam
 & egregiam decisionem Dav. Mev. p. 1. d. 225. Et quamvis Zasius, ad
 l. 29. n. 15. d. re jud. & Steph. Nathan. d. *Justit. Vulner.* p. 2. t. 2. cap. 8.
 n. 2. in fin. persuadere conentur, Judicem, ex quo causæ merita di-
 dicit, concordiam inter Partes tentare non debere: Tamen tantum
 abest, ut hoc veritati conveniat, ut potius expressè contrarium con-
 tineatur in d. Recessu, ubi Judici primæ Instantiæ Transactionem in
 quâlibet Judicii parte suadere non simpliciter injungitur; sed cum se-
 riò hõc monitò, quòd ille se prius ex Actis decenter informare debeat,
 ibi: Jedoch / ehe er die Güte den Partheyen vorschlägt / vorhero in
 der Sach sich NB. wohl informiren. Id quod etiam in nostra Ord. Di-
 caster. satis clare disponitur, in p. 3. t. 26. §. 1. ibi: in Verathschlagung
 der Brthel. & clarissimè in *Jure Prov.* p. 1. t. 77. princ. ibi: vor allen
 Dingen die wahre der Sachen Beschaffenheit gründlich erkundi-
 gen; darauff die Partheyen nach gnugsamer Verhör. &c. Licet
 enim Judex sciat, quid pronuntiandum sit? attamen Lis non sta-
 tim finita est; imò etiam metus litis, & secutura appellationis ad
 transactionem sufficiens causa est. l. 2. ubi omnes Scribb. C. de trans.
 Mantica, de T. & A. C. l. 26. t. 8. n. 20. Brunn. d. l. Planè si Judex ex actis
 didicerit, utrius partis causa justior sit? tunc ille regulariter à trans-
 actionis

actionis persuasione abstinere debet, per *d. Rec.* ubi porro ita legimus: Und sein Absehen bey diesen gültlichen Vergleichen dahin jederzeit sorgfältig stellen/ damit die/ eine öffentlich ungerechte Sach führende/ Partheyen zu deroselben nicht gelassen/ noch der recht habende Theil damit beschwehret/ noch auch die Justiz wider deß andern Theils willen verzogen werde. *Judex siquidem justam causam foventi Parti concordiam persuadendo, (æque ac Advocatus talem Clientem, cum ejus damno, ad concordiam inducens. Valeron. d. Trans. in proim. n. 31. & 32.) mortaliter peccat; Gæden. in Proc. rubr. 2. in fin. nisi aliis ex causis id consultum appareat, Winzler. d. Trans. Q. 25. n. 5. Dn. ab Andlern. d. t. 4. n. 8. qualem illam allegat Joh. Nevizan. si Partis justam causam foventis intersit ob metum litis per appellationes adhuc diu protelandæ; in sylv. nupt. l. 6. n. 12. in fin. vel ob Adversarii malitiam aut potentiam; de quo Brunnem. ad l. 65. n. 14. d. cond. ind. Quibus consequens est, quod etiam Judex secundæ instantiæ Partes ad transigendum hortari valeat, ut specificè cavetur in d. Ord. Dicast. t. 26. Mev. d. D. 225. n. 6. Brunn. d. l. n. 15. ubi contra Menochium, Partes etiam in processu appellationis liberè transigere, nec pœnæ temere litigantium subjacere, scribit. Vide tamen Christinae. 2. Dec. 96. num. 2. Imò quod adhuc in judicio revisorio idem fieri possit, & planè debeat, nominatim sancitur in sæpè cit. Imp. Rec. §. 133. ibi: Wenigers nicht sollen die Revisores zwischen denen Partheyen/ die sich zu solchem End einfinden möchten/ die gültliche Vergleichung/ sonderlich in den wichtigen Sachen/ vor allen Dingen versuchen. Andler. d. l. n. 5. Denique quod non solum ordinario Judici; verum etiam Delegatis ea cura incumbat, ut Partes ad concordiam reducere studeant, patet ex adversariis Andr. Gailii, de P. P. l. 2. c. 18. n. 6. ubi scribit: Omnes Principum, imò etiam Cæsareas delegationes, sub alternativâ Concordiæ, &, si hæc obtineri non possit, Justitiæ formâ, nostris moribus decerni. Addat. Carpz. p. 1. C. 1. D. 12. n. 6. Idem in Resp. l. 2. R. 51. ubi benè & plenè de eo disquirit: Utrum Lite seu processu coram Judicè ordinario jamjam pendente, Commissio ad tentandam inter Partes litigantes Concordiam à Superiore impetrata, Processum suspendat? Id quod late ibi negat, etiam si hujusmodi Commissio ab ipso Cæsare impetraretur. Idem in tr. de Proc. t. 9. art. 3. n. 86, nisi id urgens aliqua &*

præ-

prægnans ratio, cui bonum publicum subesset, exposcat, quales refert *d. art. 3. n. 95.* aut nisi Princeps talem Commissionem, salvò Processu ordinariò; decernat, *d. l. n. 101.* Adde Eund. *Dec. 220. n. 10. & sq.*

VI. Verùm ne quid intactum hîc prætereamus, primò illud D dres in dubium hîc vocant: **Utrum, si Judex amicabilem inter Partes compositionem tentare omiserit, Processus propterea reddatur nullus, & Reus ab instantia absolvi debeat?** Id quod intrepidè negare deprehendimus Frider. Pruckmann. *1. conf. 42. n. 1.* ubi agit de casu, quò Partes, præfractâ animi obstinatione, se nolle in gratiam inter sese redire, expressè declaraverant. Cui etiam subscribit B. Carpz. *d. C. 1. D. 10. in fin.* subnexis præjudiciis. B. Dn. Lauterb. *d. concl. 1. & Brunnem. d. c. 2. n. 14.* Quamvis enim Lex jubeat priùs tentare compositionem; quia tamen ad illam Pars altera regulariter compelli nequit, nec tale tentamen ad necessitatem Processûs pertinet; quare, hòc non obstante, quòd Transactio à Judice non fuerit tentata, Reus tamen ad libellum Actoris respondere tenetur. *Mev. ad J. L. p. 5. t. 2. art. 2. n. 7.* Secundò, cum Hodie ità ferè servetur, ut judex communiter in citatione hanc alternativam formulam ponat: **Erstlich gütliche Verhör zu erwarten/ und/ in deren Entstehung/ rechtlich zu verfahren:** quæ de Transactione ineundâ admonitio etiam in reliquis Processûs partibus multis in locis repeti solèt; referente Scharfchmidio, *ad N. 124. c. 4. §. 39.* Quocircà jam porrò quærunt: **Utrum illa adhortatio Citationi, tanquam essentielle illius requisitum, inseri debeat?** Id quod iterum rectè negat Scharfchmidius, *d. l.* cum utiq; sufficiat, Concordiam inter Partes, posteaquam coram Judice comparuere, decenter tentari: nullibi verò scriptum extet, quòd hæc ipsa adhortatio Citationi necessariò inserta esse debeat. Quod itaq; in LL. non cavetur, et. in Præx. meritò non habetur.

Denique, si Judex suæ Citationi hoc in specie inseruerit, quòd partes litigantes ad certum diem, amicabilis inter ipsas compositionis tentandæ gratia, adesse debeant, & altera pars præfractè emaneat, sine præviâ hujus sui propositi, quòd ad tale tentamen ipsa nolit comparere, intimatione, quæsitum fuit: **Annon illa parti adversæ adsumptuum, quos illa, dum ex loco domicilii ad locum Judicii, insigni cum temporis & pecuniæ dispendio, profecta est, refusionem compelli queat?** Id quod amplifs. Facult. Jurid. in hac Alma Collegium proximis retrò diebus negativè decidit; eo quòd, sicut nemo

ad

ad transigendum; ita nec ad comparandum in loco iudicii hunc solum in finem compelli queat. A quibus non dissona arbitramur esse illa, quae in termin. terminant. de his differit Arumæus, l. 2. D. 11. n. 72. ubi dicit, Scabinatum Jen. Ao. 1607. & 1609. ita pronuntiasse, quod nemo, sub obtentu Commissionis Principalis, ad transigendum cogi possit; sed tn. NB. in honorem committentis comparere, & cur amicabilem compositionem renuat, exprimere debeat. Diversum verò foret, si Judex, in casum non procedentis Transactionis, in suâ Citationem Partes in causa progredi iussisset.

VII. Quamvis verò hoc ipsum, quod omnes Iudices studium Pacis & Concordiæ inter Partes obtinendæ, sibi maximè commendatum habere debeant, certissimum sit; Tamen hoc ex adverso: **Utrum ille invitos ad transigendum compellere valeat?** valde dubium est. Affirmant id quidem satis liberaliter allegati à Parthen. Litig. l. 2. c. 4. n. 22. Verum, quicquid illi dicant, regulariter hæc quaestio negativè decidenda venit, & cum communi Ddrum Schola ita sentiendum, Concordiam suaderi; non verò imperari posse; & esse Pacem bonum non compulsibile; sed tantum persuasibile, ac proinde uno verbo regulariter neminem ad transigendum compelli posse: post Gloß. Imol. Bart. Alex. Tartagnus, l. 7. cons. 62. n. 1. Mev. ad J. L. p. 5. t. 2. art. 2. n. 1. Arumæ. d. l. n. 72. Gail. d. c. 18. n. 19. cum Bald. ad l. 7. C. de sent. Menoch. d. A. I. Q. l. 2. cas. 442. n. 8. Hippol. Riminald. ad l. qui se patri. n. 436. C. unde liberi. Carpz. d. C. 1. D. 11. in fin. Jul. Clarus, l. 5. §. f. Q. 58. n. 41. ubi dicitur, quod nec in actione injuriarum offensus ad pacem cum offendente faciendam cogi queat. Felin. d. l. n. 1. ubi Transactiones, quæ per coactionem Potestatis vel Capitanei fiunt, nullius momenti esse scribit: quod etiam ex Bart. Bald. & Ang. tradit Asinius, tr. d. executionib. §. 3. c. 139. n. 3. tum (1.) ex eo, quod omnis Conventio, (per quam omnis in Mundo Transactio initur; Vid. L. 13. ibi: *consensu terminata*. L. 20. ibi: *ea, quæ placuerant*. l. 34. ibi: *volentibus*. C. d. trans.) ab initio voluntatis, seu liberum illius initium esse debeat, per reg. L. 5. C. d. O. & A. Klock. Relat. Camer. 25. n. 83. Asin. d. §. 3. cap. 139. n. 5. tum (2.) ex eo, quod omnis transactio fiat aliquo dato, vel retento, vel promisso; l. 38. C. d. t. Nemo autem invitus vel dare, vel promittere, vel de jure suo quidquam remittere teneatur; d. l. 5. l. 11. C. d. C. emt. Mev. d. D. 224. n. 3. Scharf Schmid. ad N. 124. §. 38, tum (3.) ex eo, quod, sicut nemo in-

B

vitus

vitus agere; ità etiam invitus non desistere teneatur, per *l. unic. C. ut nemo invit.* Mev. *d. Dec. n. 4.* Ex quo Baldus notanter: Offensum, inquit, hortandum, non cogendum esse, ut remittat injuriam, eo quòd æquitatis ratio non patiatur, ut quis cogatur invitus remittere injuriam, nisi in foro pœnitentia. *ad l. 1. §. quies. n. 2 ff. d. off. Pr. Urb.* quem sequitur Gail. *d. c. 18. n. 9.* Clar. *d. l. tum (4.)* per expressum hanc in rem textum in *N. 124. c. 4.* ibi: *aut cogere transactiones, aut pãcta quaedam cum suis adversariis exponere,* ibique Scharf Schmid. §. 38. Vent. de Val. *d. c. 4. n. 21.* B. Dn. D. Grave, *in diff. de Offic. Jud. Nob. th. 14.* Pruckmann. *d. l. n. 6.* Mev. *d. art. 2. n. 1.* Carpz. *d. Pr. t. 10. art. n. 33.* ubi scribit, regulariter nec heteroclitia litigantium capita ad concordiam compelli posse; sed Processum ipsis aperiendum esse. Paris de Puteo, *de Synd. verb. Concordia. n. 9.* B. Lauterb. *d. concl. 1.* Merckelbach, ap. Klock. *4. conf. 3. n. 11.* Id quod non solum in Judicibus inferioribus; Carpz. *d. l. ibi: maxime si Judicio Inferiori pãsideat;* verum etiam in aliis omnibus procedit: in tantum, ut ne summus quidem Princeps regulariter quenkquam ad transigendum cogere queat; in term. Scaccia, *d. jud. l. 2. c. 2. n. 17.* ubi hætenus notabilem inter Transactionem & Compromissum differentiam statuit. Ayres. *in Proc. c. 2. O. 1. n. 15.* Plus enim est compelli quem ad componendum seu transigendum, quàm ad compromittendum. Felin. *d. l. n. 4.* Vid. tamen Ventur. de Val. *d. l. n. 22.* ubi dicit, quòd, si lis sit apud Judices Supremos, illi partes ad pacem compellere possint. Et quæ de casu, quò rei controversæ libera administratio ad Principem pertinet, adduntur à Scaccia, *c. l. Matth. de Affl. d. D. 149. n. 6.* Felin. *d. l. n. 4.* ubi aliqua hujus rei exempla de Pontifice adducit. Nec non & de illis locis, in quib. speciale Statutum extat, quòd Partes invitæ ad transigendum cogi possint. A sin. *d. §. 3. cap. 139. n. 6.* Et quòd neque Clerici & Ecclesiæ Ministri (de quibus quidem hoc, quòd ipsi ad transactionem compellendi sint, verbis justo generalioribus affirmat Brunnem. *d. c. 2. n. 15.*) regulariter ad transactiones invitati compelli queant, elucescit ex notatis B. Carpz. *in I. Consistor. l. 3. n. 1. D. 4.* ubi dicit, si lites inter illos exardescant, tunc easdem amicè componendi curam ad cujusq; Dioceseos Superintendentem & Patronos spectare, & si omnia incassum tentata fuerint; causam ad Consistorium deferri debere, in quo, si Partes Transactionem omninò renuant, tunc etiam ipsas invites non cogi; sed viam Processui in Con-
 fistorio

istoriis tractando aperiri, n. 10. & seqq. Quousque tamen hoc admit-
tendum? dispalescet ex sequentibus.

VIII. Licet verò hæc ità regulariter se habeant, quòd nemo ad
hoc, ut cum adversario suo transigat, invitus possit adigi; attamen,
quòd Judices ab hæc regula quandoque ex justis causis recedere va-
leant, passim firmant Interppr. per L. 6. §. 3. ibi: *qui jussu Prætoris, pre-
tio dato pactus sit.* ibique Brunn. n. 2. ff. de his, qui not. infam. & alios,
inferiùs adductos txx. post plures Valerion. d. l. in proæm. n. 26. Ur-
ceol. d. præf. n. 24. ubi ex Rub. docet, ità in Rota Romana observari.
Asinius, d. §. 3. c. 141. n. 1. & seq. Apostillat. ad Disp. Baldi, de vi tur-
bat. §. 9. vers. Tertio cum. n. 235. Keller, de Offic. Jurid. Polit. l. 2. c. 7.
Tessaur. Dec. 89. n. 3. Gail. d. C. 18. n. 9. & seqq. Scharf Schmid. d. l. ibi:
*Sunt tamen exceptiones, ubi ad transigendum permittitur judicialis coa-
ctio.* Dn. ab Andlern, d. l. n. 7. Carpz. d. C. 1. D. 11. n. 3. ibi: *certis sal-
tem casibus.* Mev. p. 1. Dec. 42. n. 6. ex rationibus, quas inferiùs in sin-
gulis casibus exhibitori sumus. Et quidem quòd Judices, suppetente
justâ causa, hoc non saltem ad alterius Partis instantiam; verum etiam
ex officio facere possint, nuncupatim definit Paris de Puteo, d. l. n. 1.
imò quòd Judex, ob periculum Reipubl. (in omnibus ferè casibus, in
quibus Litigantes compelli possunt; Jung. Mev. p. 1. D. 224. n. 8.)
imminens, illos etiam ex officio ad concordiam ineundam compellere
NB. debeat, ex Berojo, Aret. Br. Bl. Dec. & aliis stabilit Asinius, d.
§. 3. c. 133. n. 1. per txx. infra allegandos. Utrum verò omnes Judi-
ces facultatem hanc habeant, suppetente justâ causâ (de quò
membrò inferiùs circa causam Impulivam) aliquem ad transi-
gendum invitum compellendi? à nemine satis ventilatum de-
prehendimus. Nobis ità videtur, quòd quidem regulariter hæc ipsa
potestas magis Superiorum Tribunalium & Magistratum
propria sit, ità ut v. gr. sicut ad compromittendum; (Jung. B. Dn.
Lauterb. d. arb. compr. th. 6. n. 3.) ità etiam ad transigendum invitas
quoque partes compellere queat Imperator; Scaccia, d. l. n. 14. Papa;
post Alex. & Paul. de Castro, Matth. de Affl. Dec. 149. n. 6. Scaccia,
ibid. Rex; Matth. de Affl. d. l. Princeps; post Socin. Ursill. in addit.
ad modod. Dec. 149. n. 9. Scaccia, d. l. n. 17. & quæ illos repræsentant,
Suprema Tribunalia & Dicasteria; Brunn. d. l. n. 15. ibi: *presertim in
Tribunalibus Summis;* ut hoc Neapolitano Concilio accommodat

Matth. de Affl. c. l. nec non Regio Wismariensi Tribunali, Mev. d. D. 224. & seq. & nos pariter meminimus, Supremum in hoc inclyto Ducatu Dicasterium, in causa controversæ qs. possessionis juris Aquæductus inter duas personas arctissimo affinitatis vinculo; sed tantò sibi invicem infensiori inimicitia junctas, ante aliquot annos idem, ob metum armorum, factitasse: atque ità uno verbo Supremus Judex. Carpz. d. D. 11. n. 4. Bartol. ad l. 13. n. 4. ibi: *Potestates provinciarum s. terrarum. d. Offic. Pras. Carpz. d. Pr. t. 10. art. 1. n. 39. ibi: inprimis, quando lis vertitur apud Judicem & Magistratum Supremum.* Interim tamen, tametsi cum Ant. de Butr. Alexander Tartagnus, hanc facultatem, aliquem cogendi ad compromittendum, (& sic quoque ad transigendum: Regulariter enim hæc à Dd. ad paria fere judicantur; Ruland. de Commiss. l. 6. cap. 3. n. 1. Amarin. ad l. 6. n. 4. de trans. Rota Genuens. Dec. 21. n. 11. post plur. Magon. Dec. Flor. 85. n. 5.) de reservatis Imperatoris & Pontificis esse, adstruat, l. 7. cons. 62. n. 1. nos tamen hanc potestatem etiam inferioribus Tribunalibus & Judicibus non prorsus adimendam esse existimamus, per tradd. Carpz. d. D. 11. n. 5. ibi: *presertim inferiores;* ubi junges Esbachium. Brunnem. d. n. 15. ibi: *presertim in Tribunalibus Summis.* Ergò reliqua non excludit. Addantur generaliter hanc facultatem Judici asserentes, Ventura de Valent. c. l. Scharf Schmid. d. §. 38. Mev. d. art. 2. n. 1. Bernh. Wurmser. O. pr. l. 1. t. 3. O. 1. n. 1. Hartm. Hartmanni, *Pract. for. l. 2. t. 1. O. 4.* ubi vide, quid dicatur de Judice delegato. Mev. p. 1. D. 224. in fin. ibi: *Judicibus, presertim superioribus:* junctis illis, quæ annotat n. 14. ubi dicit, Judici Superiori plus potestatis esse ad cogendum partes ad concordiam, &c. Illud supervacuum est monere, quòd, si causa controversa personas illustres & insignes concernat, nemo alius, quàm ipse Supremus Princeps aut illius Locum tenens, Scacc. d. l. n. 22. in fin. ibi: *à Locumtenente Imperatoris;* partes suas interponere, easdemque ad transigendum compellere valeat. Scacc. d. l. n. 24. Quemadmodum si Eis inter Clericos & Ecclesiæ Ministros, cum publico scandalo conjuncta, exorta sit, non nisi competens illorum Judex, adeoque non Superintendens, ut qui nullam in illos jurisdictionem habet; Carpz. d. D. cons. 4. n. 12. sed solum in terris August. Conf. Consistorium, ceu Episcopum representans, ad transactionem compellere illos poterit, ut inferius videbimus. Denique si talis causa inter duas Civitates, cum gravi Reipubl. periculo versetur,

setur, tunc, quòd utique Superior adiri debeat, docet Bartol. *ad l. 13. n. ult. d. off. Pras.* Asinius, *d. §. 3. cap. 134. n. 6.* Porrò cum etiam illud haud rarò accidat, ut illi, qui invicem talia periculosa. diffidia foveat, tam potentes in provincia vel Civitate habeant factiones, ut Judex loci, si maximè vellet, attamen non audeat illos ità compellere; tunc poterit ad alios superiores recurrere, eorumque in hoc auxilium implorare; ut in casu inferiùs à nobis relato Respubl. Florentina, Summi Pontificis auxilio invocato, salutariter fecit; recensente Asinio, *d. tr. d. execut. §. 3. c. 133. n. 4. vers. Potes igitur.*

IX. **Causa Effic.** Proxima hujus primæ speciei est Voluntas transigentium. Quemadmodum enim etiam Juramenti (ad quod tamen quis pariter etiam invitus, ex necessitate intellige hypothetica, nisi malit causâ cadere, per *l. 38. d. jur. ibique Ddres. cap. ult. x. eod. B. Dn. Lauterb. d. jur. jud. §. 5. n. 85. de Jur. necessar. §. 6. n. 97. de Jur. Calumnie, §. 7. n. 108.*) Causa Effic. Proxima voluntas jurantis esse dicitur; Frantzk. *l. 2. Res. 1. n. 11. & R. 2. n. 1. Laut. in tr. syn. d. jurej. §. 1. n. 3.* Quemadmodum porrò etiam necessariæ stipulationis, jung. Giphani. *ad §. 3. I. d. div. stipul. quæ scil. jussu Judicis vel Prætoris fit, d. §. 3. I. d. t. causa Effic. contrahentium consensus est: nulla siquidem stipulatio sine conventionione & consensu contrahitur, l. 55. de O. & A. l. 1. de pact. non tamen spontaneus; sed ad jussum Prætoris vel Judicis interpositus, adeoque necessarius; eleg. Harpprecht. *ad d. §. 3. n. 10. Vinn. & Frantzk. ibid. & præterea etiam necessaria in libris nostris fidejussio datur, ad quam scil. præstandam quis à Magistratu vel Lege adstringitur; ut in specie L. 4. C. de prec. Imp. off. jungat. B. Dn. Lauterb. in D. de fidejuss. th. 3.* Ita etiam hîc res habere videtur. Nimirum Litigantes à Judice quidem ad hoc, ut transigant, compelli possunt; sed Transactio dein ipsa fit ab ipsis litigantibus: Vel, si omnino, ob alterius Partis iniquitatem nimiamve duritiem, ipsum etiam Judicem suas partes ulterius interponere oporteat, ut certas quasi LL. & modum præscribat, secundum quæ causa pro transactâ habenda sit; tamen ille necessarius Litigantium consensus, indeme sie nämlich auf die von der Obrigkeit vor billich erkannte / und denen Partheyen vorgeschriebene weiß / einen Vergleich annehmen müssen / causam Efficientem proximam constituit. Fac. regula *L. 21. §. 5. quod met. caus. gest. er. ibi: quamvis, si liberum fuisset, noluissem; tamen coactus volui.* Nec cuiquam hoc mirum videri debet, cum etiam in aliis negotiis, ex*

B. 3,

justiss

justis & singularibus causis, Consensus imperari, Partesque compelli possint, ex. gr. ad contractum mutui; post Natt. Rip. Guil. de Cun. & all. Mantica, *de T. & A. C. l. 8. t. 5. n. 18.* Emptionis Venditionis, arg. *l. 1. §. 11. de Off. pref. Urb.* arg. *l. 14. §. 1. serv. quemad. amitt. l. 12. pr. d. relig. §. fin. de donat. l. 34. §. 2. C. eod.* vid. omninò Frantzck. ad *tit. de C. E. V. n. 87. & seq.* Lugo, Molina, Carpz. Mantic. Tulden. Hahn. *in locc. notatis* à B. Laut. ad *tit. de C. E. V. §. 1. n. 4.* Mynf. *l. 1. R. 42. n. 2.* Locationis Conduct. Rebuff. *de Privil. Studios. priv. 7. n. 1. & 4.* Lauterb. ad *tit. Locati. §. 1. n. 4.* in individuo, Goswinus ab Esbach, *in addit. ad Carpz. J. For. p. 1. C. 1. D. 11.*

X. In Secunda verò specie Judicialis Transactionis Superior seu Judex non ità intervenit, ut in priore; sed saltem, ut causa instrumentalis, dùm videlicet, quiescente Jurisdictione & ad illam pertinentibus, Judex, non ut Judex; sed instar amicabilis Conciliatoris, Compositoris seu Mediatoris, suas partes interponit, (Nam &, licet Judex non possit eligi in arbitrum Compromissarium; *l. 9. §. 2. d. rec. qui arb.* Petr. Barbof. ad *l. 1. ff. de judic. art. 1. n. 233. & seqq.* B. Lauterb. *in tr. syn. d. Arb. compr. th. 21.* benè tamen Arbitrator seu amicabilis compositor esse potest; Menoch. *conf. 573. n. 16.* Lud. Burgesius, ad *l. si se subjiciant. n. 62. ff. d. jud.* Ant. Faber, *in C. S. l. 2. t. 38. D. 2.* Donell. *l. 17. cap. 10. lit. E.* Brunn. ad *d. l. 9. n. 1.*) atque ità vel ipse; vel per deputatos quosdam mediatores, litigantibus adjunctos; S. W. Landr. *p. 1. t. 8. §. fürs Ander. ibi: daß unsere Ampfleuth. & d. t. 77. pr. ibi: mit zuziehung etlicher unparthenischer Gerichtspersonen.* Hoffg. *Ordn. d. t. 26. §. 1.* vel per Delegatos seu Commissarios, concordiam conciliat. Frantzck. *l. 3. R. 3. n. 101.* ità scil. ut hæc amicabilis compositio non ex solo litigantium arbitrio dependeat; sed publicâ autoritate procedat. Ventura de Valent. *d. c. 4. n. 26.* Neque hîc regulariter diversum jus parit, qualiscunque ille Judex sit, qui suas hîc partes in conciliandâ inter Partes concordiam interponit, sive major sive minor, sive Laicus sive Clericus, & sic deinceps; modò causa ad illius Jurisdictionem pertineat. Neque enim arbitramur, si Judex allodiam saltem jurisdictionem habens in causa feudali; & vice versa; vel si in causâ matrimoniali alius, quàm qui tales causas suâ sententiâ terminandi facultatem habet, transactionem conciliaverit, illa pro judiciali haberi debeat; cùm ille, qui certam habet Jurisdictionis speciem, extra illam notoriè pro privato habeatur, *l. 3. de Off. Pref.*
Fritsch.

Fritsch. *conf.* 26. n. 125. Harppr. *ad* §. 10. *I. de injur.* n. 126. Neq; quoad hanc speciem regulariter Arbitros Compromissarios excludendos putamus; arg. *l. 1. ff. d. rec. qui arbitr. recep. l. 14. C. d. jud.*

In tertiâ specie Judex in producendâ Transactione nullo modo concurrat; sed tantummodò illam, quæ privatim à Partibus, seu in loco judicii, seu extra illum, vel proprio & solo ipsorummet motu, vel ad propinquorum, Advocatorum, vel etiam aliorum persuasionem, amicè conclusa, atque ita jamjam in esse producta est, publicâ, quâ fungitur, autoritate corroborat; ità scil. ut illa etiam sine tali confirmatione jamjam firma sit & valida: Utique nisi in uno vel altero loco etiam Transactiones super rebus immobilibus celebratæ apud acta Judicii insinuandæ sint; ut fortassis non malè & de hujus Ducatus Jure Provinc. asserendum videtur, juxta ea, quæ differit: Dn. Præses, in *Diss. de Transact. super Fideicom. inter pers. ad illud voc. th. 15.* Addat. Decisio Rotæ Rom. apud Mart. Neapol. *D. N. tom. 3. voc. Transactio. c. 1.* Et quidem quòd Judices & Magistratus Transactiones à partibus initas, nisi aliud quid obstat, confirmare debeant, singularis est tx. in *L. 1. §. 10.* ubi ità Ulpianus: *Non est periculum, ne pactio privatorum jussu Prætoris anteposita videatur. Quid enim aliud agebat Prætor, quàm hoc, ut eorum controversias dirimeret? à quibus si spontè recesserunt, debet id ratum habere. de N. O. N.* Hujus ergò utriusque Judicialis Transactionis Causa Efficiens alia non datur, quàm libera ipsorum litigantium conventio; *d. l. 13. ibi: consensu terminatis. l. 20. C. d. trans. eleg. Donell. ad rubr. C. eod. n. 7. Wesenb. in paratit. eod. n. 4.*

XI. Causam impulsivam Transactionis à Judice imperatæ, ad quam scil. litigantes inviti compelli possunt, (quod absque urgente & justâ causâ fieri non posse didicimus supra) non unam à Nostribus annotatam deprehendimus: Primò autem huc pertinet Metus publici Scandali, ejusdemque amputatio; si videlicet. Eis inter duas pluresve personas oborta cum publico Civitatis vel plañe Provinciæ (quod tamen haud dubiè ante omnia probandum; juxta ea, quæ ex Dec. Alban. Menoch. & Bertrando firmat Klock. 2. *conf. 94. n. 27.*) scandalo conjuncta sit; quod ut salutariter & in tempore declinetur, passim Nostri arbitrantur, quòd Judex litigantes etiam prorsus renuentes & respuentes ad concordiam seu pacem compelle-

re. va-

te valeat ; eo quòd Scandalum publicum ex officio tollere, ac proinde etiam Litem, ejus causam seu fontem, citò suffocare, vel maxime ad ejus officium spectet. Dominic. de Soto, *de I. & I. p. 3. Q. 5. n. 2.* Mev. *p. 1. D. 224. n. 6.* Paris de Puteo, *d. l. n. 10.* ubi ad cap. 3. ibi. *Utilius scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur.* X. de R. jur. respondet. Dn. ab Andlern. *d. n. 7.* ibi: *graves inter eos Inimicitia & scandala sequerentur.* Hart. Hartmanni, *Pr. O. l. 2. t. 1. O. 4. n. 2.* ibi: *vel eorum inimicitia esset scandalosa in Republica.* Knipschild. *desid. fam. illustr. cap. 11. n. 102.* post Bart. Angel. & Chassanæ. Menoch. *d. cas. 442. n. 9.* Matth. de Affl. *d. Dec. 149. n. 6.* Gail. *d. c. 18. n. 10.* Ventura de Valent. *d. cap. 4. n. 22.* Brunn. *d. l. n. 15.* Fac. tradita Hunnii, *in Encyclop. p. 2. t. 40. cap. 3. n. 4.* Ant. Nattæ, *Vol. 2. cons. 425. n. 5. & seq.* & Klockii, *t. 2. cons. 94. n. 14.* Et cum hæc causa in illis Litibus, quæ inter personas publicas exardescunt, imprimis obtineat; Scharf Schmid. *d. §. 38.* ex quibus non possunt non illarum Officia, pro Republ. functiones, harumque dignitas, cum damno Reipubl. in periculo versari, Mev. *d. D. 224. n. 7. & 8.* maxime verò circa illas, quæ inter Ecclesiæ, imprimis ejusdem, Ministros oriuntur; Mev. *p. 3. D. 217.* quare Superiores omni studio & cura in id incumbant, ut hujusmodi discordiæ quantocyùs sopiantur, tentatâ ante omnia amabili inter illos compositione, suadendo & monendo, ex doctrinâ Carpzov. *d. D. Consist. 4. per tot.* Ahasv. Fritsch. *in Jur. Eccl. tr. de jur. Consistor. 5. sect. 14.* &, si his aures animique negentur, ad illam etiam per convenientia remedia compellendo; vel, si hoc non conveniat, summario & brevi processu illas terminando. Mev. *d. l.* Tales siquidem Lites cum maximo populi & totius Provinciæ scandalo conjunctæ, & ut plurimum ita sunt comparatæ, ut vitia Pastorum cultum sacrum interturbent, & consequenter dignitatem venerandi Officii ipsi polluant, quam illius ratione habere deberent, autoritatem prostituunt, auditores scandalizent, totumque cœtum in sinistros sensus trahant; imò ut exindè plura mala propullulent, haud rarò totam Ecclesiam affligentia. Quod si ergò in casibus, ubi ex personarum insigniorum litibus & rixis Respubl. turbari potest, illæ etiam invitæ ad transigendum compelli possunt, ut mox dicemus; quidni idem & hic obtinere dicamus, ne ex talibus litibus turbetur Ecclesia, quæ Reipubl. æquiparari solet? Mev. *d. l. n. 4.* Idemque in specie de illis quoque litibus sentiendum, quæ inter ejusdem Ecclesiæ Pastores, ex. gr. de
Con-

Concionibus funebribus, divisione Accidentium, inspectione rationū super eleemosynis, item super ceremoniis, & sic deinceps exoruntur; ut in term. submonet B. Brunnem. *tr. de Jur. Eccles. l. 3. c. 1. §. 15.* Inprimis verò hæc doctrina tunc obtinet, si inter personas, vel in Ecclesiastico, vel alio publico officio constitutas, super injuriis, quæ non possunt non publicum scandalum excitare, actio moveatur, per trad. Mevii, *p. 1. D. 224. n. 6.* ne videl. functiones, quæ tales præ sunt, harumque dignitas, autoritas, gravitas, aliquid indè decrementi, sicque ipsa Respubl. detrimenti quid capiat.

XII. Secundò Ddres illam etiam præcipuam hîc causam recensent, si Lis sit inter Personas illustres, vel aliàs insignes; Knipschild. *d. n. 102.* aut familias nobiles; B. Dn. D. Grave, *d. Offic. Jud. Nob. th. 14.* Arnold. à Rayger, *in Thesaur. voc. Transactio. n. 47.* ex qua Respublica seu publica quies, H. Hartmanni, *d. O. 4. n. 2.* Matth. de Affl. *d. D. 149. n. 6.* turbari queat, *arg. l. 21. §. 1. ff. de captiv. N. 17. c. 11.* ibi: *permittas alicui provinciam commovere.* Carpz. *d. D. 11. n. 3. & d. Proc. tit. 10. art. 1. n. 37.* Caccialup. *de transact. Q. 20. n. 1.* Scharf Schmid. *d. §. 38.* Andler, *d. n. 7.* ibi: *si lis esset inter egregias personas, ex quarum dissensione grave damnum Reipubl. immineret.* Bald. *ad l. 1. §. quies. n. 1. de offic. Praef. Urb.* ubi dicit: quòd plerumque status publicus ex privato turbetur; egregiè Bartol. *ad l. ambitiosa. n. 18. C. de decr. ab Ord. fac.* Bajard. *ad Clar. Q. 58. n. 75.* Richter. *Velit. Acad. 15. th. 53.* Panorm. *ad rubr. de treuga & pac.* Gail. *d. l. n. 10.* Felin. *d. l. n. 6.* Speidel. *in Specul. voc. gültliche Vergleich* ubi idem obtinere dicit in casu, quò Lis duas civitates concernit. Martinus Laudensis, *de Official. Q. 29.* ubi ait, si dissensio inter duos Belli Duces, vel Magnates, vel etiam potentissimos Cives, ex quâ Reipubl. vel Principis statui detrimentum inferri queat, exarserit, tunc illos per Magistratum ad Concordiam cogi posse. Undè cum inter tres Comites Galæotos, germanos fratres, super divisione feudorum paternorum & antiquorum graves dissensiones exortæ essent, Cardin. Parisius, desuper consultus, ità respondit: *Quòd, si Comes Joh. Franciscus recusasset voluntariè facere talem divisionem, transactionem & pacem, tamen ad prædicta cogi poterat per Locumtenentem Sereniss. Imperatoris; tùm attentâ notoriâ justitiâ & bonò jure ipsius; tùm etiam, quia sum erat, partes inimicas & rixantes, & ad arma & bella paratas, & longissimo tempore litigantes ad concordiam & Pacem reducere. Et ità coactus eam faciens, tenetur illam observare.*

C

servare.

servare, &c. Tales siquidem rixæ non sine miserorum subditorum ruinâ, vel gravi ad minimum jacturâ, sopiuntur, juxta illud Poëtæ: *Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.* Sigism. Scaccia, *d. l. n. 22. & 24.* Imprimis verò doctrina hæc obtinet in maximè odiosis & ut plurimum acerbis injuriarum causis; ceu quibus & privata & publica pax turbari potest. Ant. Tesson. *Dec. 18. princ. B. Dn. Grav. c. l. si videl. justa aliqua causa concurrat*, ex. gr. si Lis super injuriis cum publico scandalo conjuncta sit; vel actio ita sit instituta, ut ex compositione Actor idem obtenturus sit, quod ex diuturno litigio sperat, veluti si ex L. Diffamari Officium Judicis sit imploratum, ut Reo perpetuum imponatur silentium, & ille hoc spontè spondeat, negando injurias, aut verba, quæ actor in sui contumeliam prolata dicit, sic maturè declaret, ut actioni injuriarum nullus sit locus, tunc equidem Judex nimium in Actore Vindictæ studium cohibere potest & debet, ut ex prox. laudat. elegantiss. B. Mevii *Decis. patescit. Add. Klock. d. cons. 184. n. 43. cum seqq.* Quibus porro & illud à Mev. additur, quòd Judex etiam per ipsius Processus retardationem, atque ita per indirectum partes ad transigendum in talibus causis adigere queat.

Tertiò Ddres idem etiam docent de illo casu, quando etiam inter alios metus subest armorum; Felin. *d. l. n. 5. sive timor*, ne partes ad arma descendant; post Keller. Carpz. *d. D. 11. n. 3.* Merckelbach, ap. Klock. *r. 4. cons. 3. n. 31.* Gail. *d. l. n. 11.* Brunn. *d. c. 2. n. 14.* Scaccia, *n. 23.* Tametsi enim partes non cogantur ad concordiam, quamdiu discordia in privatum illarum incommodum tendit; si tamen metuendum sit, ut ad arma decurratur, tunc, ne vel Status Reipubl. exindè turbetur, vel ex rixâ privata aliorum quoque strages & clades sequatur, Superior illas ad concordiam invitare adigere poterit; post Bartol. Alex. & Castrenf. Gail. *d. l.* Et, si aliud nihil in oculis hinc habere deberet Judex; at tamen illud sollicitè cavere debet, ne sequatur delictum, si Reconciliatio inter Partes non fiat, Scharfchmid. *d. l. Das nicht Mord und Todschlag unter ihnen entstehe.* Quomodo etiam Supremum hujus Inclyti Ducatus Dicasterium in supra citato casu, cum duo Affines, ii que proximi ex adverso Vicini, ob servitutem aquæ ductus, wegen einer Wasserleitung, acerbissimas invicem dissensiones & capitales inimicitias multis annis fovissent, & non semel alter alterum armis invadere paratus fuisset, per ipsarum Præfectum

ad

ad transactionem invitata adegit. Undè alii hanc causam paulò plenius efferunt, ità scilicet ut dicant: Magistratum ad concordiam Partes cogere posse, quoties metus subest, ne, non procedente Reconciliatione, sequatur delictum; Scharf Schmid. *d. l.* adeò ut Judicem rixas & arma non præcauentem officio suo privari posse dicat post plures Afinius, *d. §. 3. c. 122. n. 2.* Damhoud. *in Prax. Crim. cap. 145. n. 2. 3. & 4.* ubi hæc præstantissima Judicum munia esse dicit, nec minus Christiano Judice digna & salutaria, quàm ipsi decora & magnifica, &c. Multo quæ magis hoc ipsum obtinebit, si inter duas Universitates seu Communitates talis periculosa dissensio gliscat, argum. à minori ad majus deductò, quod in jure validissimum. Conf. Afinius, *d. §. 3. cap. 134. n. 6.* Sed & tali in casu, si metus armorum, & præterea possessionis incertitudo concurrat, quòd Judex etiam ad Sequestrationem procedere possit, confirmat elegans Dec. apud Mev. *p. 2. D. 239.* Add. Brunn. *d. l. & ad l. 13. n. 6. d. usufr.* Ant. Fab. *in Cod. Sab. l. 8. t. 4. D. 1. infin.* latè Gail. *l. 1. O. 5. n. 5. & seq.* Græv. *l. 1. concl. 5.* Paul. Christinæus, *in Dec. Belg. vol. 1. Dec. 276.*

XIII. Quarta Causa illa est, si Lis jam diu inter Partes duraverit, & tam intricata sit, ut propter perplexas ejus difficultates nulla certa decisio à Judice inveniri possit; arg. *Can. placuit. 9. distinct. 90.* post Anton. de Butr. Imol. Felin. Panormit. Gail. *d. l. n. 9.* Decius, *conf. 445. n. 2.* Scharf Schmid. *d. §. 38.* Ludov. Roman. *conf. 126. princ.* Knipschild. *d. l. ibi: lis multum intricata & diu duratura;* post Franc. Aretin. Socin. Aufrer. Afin. *d. §. 3. cap. 134. n. 1. & 3.* ubi dicit, hoc in Judice tam Ecclesiastico, quàm seculari locum habere. Paris de Puteo, *c. l. n. 9.* Dn. ab Andlern, *c. l.* Matth. de Affl. *c. l. n. 6.* ibique *in addit. n. 10.* Cæsar Urfillus. Bajard. *ad Clar. §. f. Q. 58. n. 75.* Richter. *d. th. 53.* Speidel. *d. l.* Rayger. *d. n. 47.* Alex. *l. 7. conf. 62. n. 1.* Grammatic. *dec. 9.* Caputaq. *p. 1. Dec. 166. n. 1.* cum Bart. & Baldo, Wurmser. *d. O. 1. n. 2.* Esbach. *ad Carpz. d. D. 11. n. 4.* Ad-dat. Scaccia, *n. 20.* Hunn. *d. c. 3. n. 5.* Interest enim Reipublicæ, ut tandem Litium, præcipuè talium, inter Cives sit finis, *l. 10. C. d. trans.* & ut ipsi ab expensis ac litigiis liberentur. Afin. *d. §. 3. cap. 134. n. 1.*

Idemque, Quintò, Ddres & tunc admittendum esse censent, si articulus controversus de apicibus Juris, & adeò subtilis sit, ut, ob rationes hinc indè militantes, utri parti assentiendum sit, non

405

appareat; Cardin. Tusch. *lit. C. concl. 464. n. 8.* post Oldekop. Esbach. *d. D. n. 4.* Afflict. *d. l. n. 6. in fin.* ibi: *si quaestio esset dubia, &c.* jungat. Scaccia, *d. l. n. 21.* Id quod super statuto foeminarum exclusivo in Senatu Pedemontano factitatum esse refert Anton. Tessaure. *Dec. 89. n. 1.* ibi: *Et in aliâ causa Astensi.* Et quòd tali in casu, quando Rationes à partibus adductæ tanti utrinque ponderis sunt, ut animum Judicis planè dubium reddant, sic ut ille non magis in hanc, quàm in illam partem inclinare queat, Judex mediam viam sequi, & ad exemplum Imp. & Jctorum, *in §. fin. I. de Vulg. Subst. l. 41. de hered. instit. §. 26. I. de R. D. l. 7. §. cum quis. de A. R. D. l. 7. ut leg. nom. cau.* in tantâ Juris æque ac facti ambiguitate, in partes æquales rem dividere possit, in super habito iudicio Glossæ, *ad l. Nefennius, de N. G.* ubi hunc Rusticorum morem appellat, (pro quo tamen facit *L. 12. §. 14. ff. de instr. vel instr. leg.*) latè firmat Tessaure. *Dec. 89. per tot. Boer. D. 239. Cujac. 17. O. 21.* nec id rejicit Vinn. *ad §. ult. I. qui & quib. ex caus. man. non p.* & super successione consultus respondit Phil. Decius, *conf. 176. n. 6.* ubi plures allegat. Clemens Merlin. *Dec. Rot. Rom. 72. n. 1.* post all. Asinius, *d. l. c. 137.* Id quod præprimis tùm locum habere censent, quando lis est inter personas conjunctas; *Dec. c. 445. n. 1.* Tiber. Melch. Palaez, *de Majorat. p. 1. Q. 3. n. 9.* vel utraque pars de lucro certat. *Dec. Conf. 176.* Tessaure. *d. l. n. 2. & 3.* ubi tandem *inf.* in illorum sententiam, qui tales casus pro amico appellant, cum veriùs casus pro diabolo appellentur, acriter invehitur.

XIV. Sed &, Sextò, Interppr. hanc Judicalem coactionem ob Causæ quandoque favorem admittunt, v. gr. in causa Alimentorum, Brunnem. *d. l. n. 15.* Carpz. *d. D. 11. n. 4. & d. Proc. t. 10. art. 1. n. 37.* cum Decio, Ventura de Valent. *c. l. n. 22.* quod tamen alii tunc demùm probant, si talis causa sit intricata, Scharfchmid. *d. §. 38.* nec non in aliis causis privilegiatis, Brunnem. *d. l. ex. gr. Dotis, Sumptuum in studia.* Scharfchmid. *d. l.*

Septimò etiam illud à nonnullis adfertur, quòd, si litigium inter personas valde invicem conjunctas sit, eadem judicantibus potestas competat; prout Decium exaudit Cæsar Ursillus, *in addit. ad Matth. de Affl. d. D. 149. n. 11.* addens, idem quoque tradere Paridem de Puteo. Quò fac. *L. 4. C. de patr. potest.* ibique à Dd. passim notata; & quæ de statutis Propinquos ad compromittendum cogentibus ex Marc. Affl. Borell. & Tusch. tradit Brunn. *d. c. 2. n. 4.*

Tan-

Tandemque, Octavò, de tali quoque casu, quando de Præjudicio Tertii agitur, idem judicium, post Bartol. Bald. & Jason. fertur à Gailio, *d. cap. 18. n. 12.* ubi *L. 84. §. fin. ibi: Consentire autem vel suâ sponte debent, vel Judice imminente. d. leg. 1.* adducit; ità scil. ut Alii cum tertii damno dissentientes ad concordiam compelli queant; quod & suo suffragio comprobatur Scharfchmid, *c. l. post Oldrad. Imolens. Roman. Afinius, cap. 141. n. 1.* Paris de Puteo, *d. l. n. 7.* Id quod tamen, diligenter excussis illis omnibus, quæ præprimis hâc de re latè differit Felinus, *d. l. n. 8.* hùc propriè non pertinere videtur.

XV. Causa Impulsiva Transactionis à Judice Mediatore conciliatæ, vel ab illo saltem confirmatæ, cum quâlibet alia extrajudiciali Transact. communis est. Conferat. omninò Ventura de Valent. *l. 1. cap. 4. per tot.* Joseph. Urceol. *de Transact. in præfat. & compendiosè Aug. Barbosa, in Pastoralis allegat. 79. n. 14.* Cujus verba Mediolani in Prætorio depicta exhibet Mev. ad *J. L. p. 5. t. 2. art. 2. n. 11.*

XVI. Circa Subjectum seu personas transigentes nihil ferè singulare in Judic. Transactione occurrit; nisi quòd illa species, quæ à superiore litigantibus imperatur, seu ad quam Partes invitæ compelluntur, ad certas quandoque personas restricta sit, ad familias nempe Nobiles, personas Illustres & potentiores; ut superius dictum. *th. 12.* Illud saltem in dubium venire hîc potest: **An Procurator Judicialis sive ad Lites datus talem transactionem ineundi facultatem habeat? Ratio dubitandi in eo consistit, quòd hæc Transactione in judicio fiat, ac propterea à jure actuum judicialium, quos solos hic procurator peragere potest, censenda videatur, quò pertinent, quæ tradit Bald. ad *l. 1. n. 2. ibi: quòd, quando transactio fit in judicio. ff. d. trans.* Brunorus à Sole, *in Ll. comm. voc. Transactio, n. 20.* ubi dicit, quòd Transactione, quæ fit in judicio, intelligatur esse de processu Judicii. Verùm, quicquid de hoc haberi mereatur, nos etiam in hâc specie hunc Procuratorem à facultate transigendi excludendum putamus, eo quòd hæc quoque Transactione, tametsi in loco judicii facta, actus extrajudicialis sit; non judicialis. Cùm (1.) illa, quæ à Judice imperatur, haud rarò extra locum judicii fiat, nec minùs & illa, quæ à Judice tantum confirmatur; illa verò, quæ in loco judicii fit, suam, ex solâ loci diversitate, naturam non alteret, arg. *l. 28. ibi: Sive apud acta Rectoris Provinciae. C. d. trans.* Tali Procuratori demandatæ sunt lites, ut illas in judicio legitimè prosequatur: Cui itaque causæ actio, & non lites de-**

cisio mandata est, ab illo interpositum Transactionis placitum domino litis obesse non potest, *l. 7. C. d. t. l. 13. ff. d. pact.* idque sive ad unam, sive ad omnes lites à domino constitutus sit, per *l. 60. d. proc.* Brunnem. ad *d. l. 7.* Sive item simpliciter, sive etiam cum libera; cum semper exceptio, aliud ei mandatum, & aliud ab ipso actum esse, & proinde nullitatis exceptio obstet; per *L. 5. princ. mand.* Jungat. Vinn. *d. Tr. cap. 3. §. 5.* Versteegen, *in sim. tr. O. 4. pag. 148.* Jure tamen Canon. quin talis Procurator, ad unam vel omnes lites cum libera constitutus, transigendi jus habeat, nullum dubium relinquit *Cap. 4. ibi: nisi ei bonorum vel cause administratio liberè sit concessa. de procur. in 6.*

Deindè si Tutor vel etiam Curator, super rebus immobilibus, vel mobilibus, quæ servando servari possunt, transactionem, cum illarum alienatione sive translatione in adversarium conjunctam, inire vellent, tunc quòd illa non aliter, quàm præviâ causæ cognitione & decretò Magistratus eandem permittente, iniri possit, expressus est text. *in l. 4. C. de prad. min.* Vinn. *d. c. 3. n. 7.* Vid. Gutierrez. Montan. Pinell. in loc. congestis per Brunnem. ad *d. l. 4.* Et quòd tale decretum ex justis & sufficientibus causis interpositum præsumatur; vide apud Martam Neapol. *Dig. N. tom. 3. v. Transactio. cap. 23.*

XVII. **Objectum** hujus etiam Transactionis ex unâ parte res omnes in commercio existentes constituunt; ex alterâ verò parte, videl. Remittentis, res incertæ & dubiæ; seu propter litem actualiter jam motam; vel adhuc dùm movendam; seu ob aliam causam, per *l. 1. ff. l. 2. l. 11. C. d. t. l. 8. §. 23. ff. eod.* Vinn. *c. 4. n. 3.* Si enim res clara & indubia sit, transactio nullius habetur momenti; post Roman. Menoch. Mandell. & Surd. Klock. *t. 3. conf. 164. n. 8. 9. & seq.* latissimè Berlich. *p. 2. Dec. 263.* post. all. sexcentos Urceol. *d. tr. Q. 43. per tot.*

Primò ergò hîc notandum: Quòd regulariter hæc quoque transactio commune cum illâ, quæ nullo modo judicialis est, **Objectum** habeat, ità quidem, ut ad hanc quoque Transactionem tam causæ **Criminales**, quàm **Civiles**, pertineant; ac proindè de Criminibus, etiam Judicis autoritate interveniente, transigi possit; Gail. *d. c. 18. n. 8.* in tantum, ut, Primò, in talibus quoque causis Judex partes ad Concordiam compellere valeat, Bartol. ad *l. 13. in fin. ff. de Off. Pres.* Abbas, ad *rubr. de treug. & pac.* Anton. de Butr. ad *cap. primò. x. d. mut. pet.* Wurmser. *d. O. n. 1.* ubi dicit, judicialem hanc coactionem imprimis in causis Criminalibus obtinere, ne indè dete-

deterius quid sequatur. post Jacob. Novell. Asinius, *d. §. 3. c. 140.* id quod tamen vulgò de casu, quò Delictum nondum commissum est, Ddres accipiunt; Bald. *ad l. 13. n. 1. d. usufr.* Felin. *d. l. n. 2.* Gail. *d. l.* adeòque minus propriè, cum illi tales terminos supponant, ubi delictum saltem metuitur, per textum, quem vulgò adducere solent, in *L. 6. §. 2. ibi: ne potentiores viri humiliores injuriis NB. efficiant. de offic. Praef.* & propterea ipsæ Partes hunc ipsum in finem, ut Delictum illud avertatur, etiam invitæ ad reconciliationem compelli queant; Scharf Schmid. *d. §. 38.* Quòd si verò delictum jamjam sit commissum, tunc passim dicunt, quòd Judex ante omnia publicæ Vindictæ, (cum utique Reipubl. intersit, ne delicta impunita abeant vel maneant, *l. 52. ad L. Aquil.* Felin. *d. l.*) & demùm postea reconciliationi seu concordia inter Partes studere debeat. Gail. *d. l.* post Matth. & Jacob. de S. Georg. Hier. Giachar. ad J. Clar. *l. 5. §. 5. fin. Q. 58. lit. f.* Paris de Puteo, *d. l. n. 9. §. 12.* Salyc. *ad l. 18. n. 12.* Addant. quæ docet Jodoc. Damhouder, *in Prax. Crim. cap. 145. n. 5.*

Deindè vel maximè circa delicta hoc adverti meretur, quòd, licet aliàs, si quis privatam, de delicto privato, transactionem cum alio inierit, autor hujus delicti infamiam juris exindè incurrat; eo quòd delictum confiteri videatur, qui ita paciscitur: *l. 4. §. fin. l. 5. l. 6. ff. d. his, qui not. inf. l. 4. d. jur. fisc.* Hillig. *in Donell. l. 18. cap. 8. lit. RR.* Frantz. *ad tit. d. Trans. n. 23.* Mev. *p. 1. D. 223. n. 9.* Si tamen Transactio vel ad prævium Magistratús aut Judicis jussum, vel ejus auctoritate fiat, tunc vulgò infamiam evitari contendunt, per *d. l. 6. §. 3. ibi: qui jussu Prætoris pretio dato pactus est, non notatur. ff. d. t. ibique* Brunnem. *num. 2.* Francisc. Març. *Dec. 663.* Bocer. *cl. 4. D. 4. th. 94.* Freher. *de fam. l. 3. c. 8. n. 27.* Farinac. *Q. Crim. 105. n. 63.* post plures Harppr. *ad §. 10. n. 135. l. de injur.* Gilhaus. *in Arb. I. Crim. cap. 2. t. 34. n. 12.* Wes. *ad t. d. his, q. n. inf. n. 5.* Mev. *d. D. 223.* ubi agit de Transactio super injuriis ad decretum & exhortationem Regii Wismar. Tribunalis in ita. Jussus namque Judicis, (cum semper justus præsumatur, *l. 65. §. 2. ad Scitum Treb. l. ult. ne quid in loc. publ.*) regulariter excusat, *l. 4. in fine princ. de aq. pluv. arc. l. 167. §. 1. de R. l. l. 81. §. 1. de solut. l. 3. §. 1. d. r. cor. qui sub tut.* Sic ut ita transigentes nec in dolo esse, nec in opprobrio hæere debere judicetur, *c. 24. de R. I. in 6. Fac. L. 18.* ibi: *qui illos adversariis nummos pro mala conscientia ex transactione numerassent. C. ex q. c. inf. irr.* Undè, quamvis in Camerâ Imp. Transactiones super injuriis, non perindè ut alias, confirmari dicat Gail. *l. 2.*

obf.

obs. 102. n. 16. attamen illas, quæ publicâ autoritate ineuntur, recipi & confirmari testatur Autor Decc. Cameral. *in verb. Injuria. §. Transactio*; ac propterea ipse Gailius illos, qui super injuriarum, vel alia aliquâ actione famosâ transigere volunt, ad hoc, ut infamiam evitent, circumspectos esse jubet, ut id judicis ordinarii vel Magistratûs autoritate fiat, *d. n. 16.* Adde Theodoric. *in Coll. Cr. cap. 2. aphor. 20. n. 39.* ibi: *vel autoritate Judicis fiat.* & *aphor. 21. n. 12.* ubi ait, quòd Judex in actione injuriarum laborare debeat, ut partes concordet, etiamsi criminaliter agatur, &c. An verò etiam Judicis delegati Jussus hoc operetur? videat. apud Glossam, *ad d. l. 13. lit. K. ff. d. t.* Imò eò Interppr. in hujus articuli examine delabuntur, ut dicant, quòd, si quis super Crimine, quod pœnam Corporalem meretur, cum suo adversario, autoritate Judicis seu Magistratûs ordinarii, transactionem inierit, & Magistratus eandem confirmaverit, ipse etiam à pœnâ corporali liberetur: eò quòd jussus Judicis regulariter excuset & licitum faciat, quod aliàs esset illicitum; Carpz. *Q. cr. 148. n. 18.* ubi hoc super crimine transigere volentibus singulariter commendat, & simul eleganti præjudicio corroborat. *n. 19.* P. Theodoric. *d. l. cap. 10. aphor. 4. n. 79.* ubi dicit, quòd, si accusator cum Reo, autoritate Magistratûs, transigat, nullo unquam tempore & modo crimen repeti possit. Addat. Bechmann. *ex. ad π. 8. n. 32.* Cæterum hæc non ad quemvis; sed tantummodò ad Superiorem Magistratum, Regalia habentem, pertinere, (contra Pingizzer. ab ipso laudatum, qui hoc generaliter omni Judici seu Magistratui ordinario adscribit, observante Oldekop. *decad. 2. Q. 1. n. 34.* notat idem Cz. *d. n. 18.* ibi: *vel Magistratûs Ordinarii Superioris*; junctis ibi *pracc.* Sed & quòd hæc doctrina in illis delictis, quæ ipse Deus ultimo supplicio puniri præcepit, e. gr. in Homicidio, regulariter non procedat; sed ferè in levioribus tantum, quorum coërcitio arbitraria est, vel si in Homicidio justa causa concurrat, ob quam pœna capitalis locum non habeat, ipse Carpzovius satis clarè indigitat, *d. l. n. 17.* ibi: *præsertim in Criminibus levioribus, quorum coërcitio arbitraria est,* & *n. 25.* ibi: *cui tamen non aliter assentiri possum.* &c. Addat. Bechmann. *d. n. 32.* ut proindè nihil causæ subesse videamus, cur tam acerbè meritissimo Viro ogganniat Oldekop. *d. Q. 1. imprimis n. 34. & 3. seqq.* De eo: Num Transactio cum ipso etiam, tum inferiore, tum superiore Magistratu, super crimine inita, quæ vulgò Compositio dici solet, valida sit? videatur Carpzovius, *d. Q. 148. n. 14. & seqq.* ubi latius hoc examinat.

XVIII. Secundò notandum, quòd quædam causæ peculiare hujus Transactionis Objectum constituent.

Primò enim certum est, quòd de alimentis futuris; *L. 8. C. d. trans.* ibique *Sichard. n. 2. Gilken. n. 5. Mantica, de T. & A.C. l. 24. t. 3. n. 9.* (de præteritis enim validè procul dubio transigitur, *d. l. 8.* eò quòd nullum indè ad alimentarium periculum redundare possit. *Jung. Andlern. d. t. 4. n. 52. P. A. Morla, in emp. jur. p. 1. t. 4. n. 42.* in testamento, vel aliâ ultimâ Voluntate relictis, *l. 8. §. 2. ff. d. t.* (si inter vivos; tunc aliud dicendum, *d. §. 2. in fin. Andlern. d. l. num. 53. Mantica, d. t. 3. n. 8. Coler. d. alim. l. 2. cap. 8. post Bachov. & Struv. Bruun. ad d. l. n. 1. Vinn. c. 6. n. 13. Wassenæ. pract. notar. cap. 15. §. 21. Verstege. d. l. O. 9.)* transigere non liceat; *Surd. de alim. t. 8. priv. 56. n. 3. & seqq. Cephal. l. 4. conf. 58. n. 58. J. Petr. Moneta, d. distribut. quotid. p. 3. q. 5. n. 19.* ubi aliis hæc applicat: quamvis alimentarius satis locuples sit & nobilis, *d. l. 8. §. 7.* ibi: *satis locuples an minus.* *Connan. l. 5. c. 7. n. 5.* post *Menes. & Laram, Morla, d. l.* non obstat. *ejusd. L. §. 13.* de quo *Vinn. d. l. n. 9. & 10.* ubi rectè *Costalium & Busium* reprehendit. *Verstege, d. l. pag. 107.* ex rationibus, quas egregiè congregavit *Scip. Gentil. in lib. singul. ad Orat. D. Marc. cap. 3. Verstege. d. l. Vinn. d. l. n. 3.* Nisi illa in eatur sub autoritate competentis Magistratus, *Vinn. n. 3. in fin. & n. 5. Petr. de Greve, ad d. l. 8. th. 28.* (ubi negat hæc ad arbitros Compromissarios pertinere.) Qui rem totam diligenter cognoscere, ipsiq; negotio interesse seu adesse, *d. l. 8. §. 17.* sicque pro tribunali, & non de plano rem examinare debet, *arg. l. 9. §. 1. d. offic. Procons. Vinn. n. 4. & tùm de causâ hujus transactionis, tùm ejus modo, tùm de personis transigere volentibus, in hæc cognitione sollicitus esse* (de quibus omnibus magis seriò *Vinn. n. 16.*) atque his præcedentibus eam suo decreto permittere debet; *Brunn. ad d. l. 8. pr. Vinn. n. 4. Verstege. d. l.* Planè si Alimentarius suam conditionem privatim transigendo meliorem reddiderit; *Jung. L. 8. §. 6. & 24. in fin. d. t.* post *Carpz. & Mant. Brunn. n. 3.* plenè *Vinn. n. 17. & 3. seqq.* vel planè gratis alimenta sibi debita Heredi remittat, quin & illa transactione & hoc pactum gratuitum valida sint, dubitandum non est; elegantè *Verstege. d. l. pag. 168. Petr. de Greve, c. l.* Videtamen acerri-me dissentientem *Trentacinq. V. R. l. 1. t. de aliment. R. 1. n. 13.* post *Castill. Urceol. Q. 49. n. 11.* Sed &, quin, inspecto Canon. Jure, in casu, quò talis privata Trans. jurejurando firmata est, juramentum servandū sit, parum dubitationis relinquit *Vinn. n. 17.* post plures *Urceol. d. l. n. 13. & seqq.* ubi plurimos contrarium docentes adducit. *Morla, c. l. n. 45.*

D

Pari-

Pariformiter de **Causis** quoque **Matrimonialibus** non minus constat, quòd de illis privatim seu extrajudicialiter, ad effectum dissolvendi contracta sponsalia, transigere non liceat; idque non solum si agatur de quaestione Juris; verum etiam, si de facti. Joach. à Beust. *d. conn. p. 1. c. 29.* post Heig. Schneid. & Gail. *Cz. J. C. l. 3. D. 39.* Valeron. *de Trans. t. 3. Q. 2. n. 58.* Gonzalez. *ad l. 1. Decr. t. 36. c. 11. n. 19.* Sanchez. *de matrim. l. 2. D. 14. n. 1.* Urceol. *Q. 28. n. 36. tum (1.)* ex eo, quòd à parte affirmante, matrimonium contractum esse, Parti illud neganti nec juramentum deferri possit, Carpz. *d. l. 3. D. 44.* Setfer. *d. jur. l. 4. c. 4. n. 7.* Borcholt. *in sim. c. 5. n. 23.* post Afin. Valeron. & Gratian. Urceol. *Q. 28. n. 40.* Brunn. *d. Proc. c. 23. n. 5.* B. Laut. *d. J. vol. 5. 4. n. 68.* & *de judic. §. 5. n. 83.* junctò arg. *L. 2. d. jur. tum per text. generalem in C. ult. ibi: exceptis nimirum casibus. x. de transact.* per illud tersanctissimi nostri Salvatoris, *Matth. 19. 6.* Præjudicia hanc in rem conguessit *Cz. d. D. 39.* Verum enim verò, si prætentum matrimonium probari non possit, vel propter dissensum aliamve ob causam subsistere nequeat; vel denique de nudis Sponsalium tractatibus, aut invaliditate eorum appareat, tunc quòd *Trans. judicialis* coram Magistratu Ecclesiastico seu Consistorio, etiam contra matrimonium celebrata, subsistat, non obst. *cit. C. ult. x. d. t. plenâ manu confirmat,* & *Dresdensis Consistorii præjudiciis corroborat laudatus Cz. D. 40. per tot. junctâ D. 41. ubi firmat,* quòd is, qui per transactionem ab actione de matrimonio contra se institutâ absolutionem obtinuit, priusquam satisfecerit in transactione promissis, ad consumationem alterius matrimonii admitti non debeat. Add. Brunn. *ad l. 2. n. ult. d. jur.*

Denique licet & illud pro certò venditetur, quòd regulariter de re fideicommissò, præcipue familiæ, obnoxia, transigere non liceat, tum per *L. 3. pr. & §. 1. d. trans.* Vinc. Fusar. *de Fid. subst. Q. 562. n. 1. & seq.* Peregr. *de fideic. art. 40. n. 123.* Menoch *conf. 599. dub. 3.* tum ex eo, quòd prohibitus alienare, regulariter & transigere prohibeatur, per *l. 4. C. de præd. min.* cum per transactionem ad alienationem perveniatur, post Jacob. de S. Georg. & Romulej. Knipsch. *d. F. famil. illustr. c. 11. n. 90.* ubi etiam ad contraria doctè & fusè. Si tamen Transactio super fideicommissò (1.) interveniente Principis aut Superioris autoritate fiat, tunc eandem valere *Dres* communiter persuasum sibi habent, per *c. 1. in fin. d. trans.* Peregr. *art. 52. n. 89.* post Alc. & Molin. Knipschild. *d. l. n. 100.* dummodò mala fides in transactione non intervenerit, arg. *l. 3. C. unde vi.* post Berett. Aretin. Belamer. *Grammat. Fusar. Q. 562. n. 11.* Nec minus, 2dò, si **Judex** eandem,

dem, ut fieret, præceperit; post Molin. *de Major. l. 4. cap. 9. n. 29.* Knipschild. *n. 101.* ubi tamen in seqq. justam etiam causam, si videl. Lis super Fideicommissio, imprimis Familiæ, circa quæ hoc frequentius contingere potest, inter personas insignes sit, vel multum intricata & diu duratura, vel rixæ & scandala exinde oriantur, requirit. Imò cum plerique omnem Transactionem super fideicommissio intricato & obscuro bonâ fide celebratam pro validâ reputent, de quo plenè Urceol. *Q. 50. per tot.* quare etiam illud hîc addi meretur, quòd hanc ipsam qualitatem Ddres, inter alia, ex interveniente Superioris vel Judicis autoritate æstiment, ut ex Urceolo, Menoch. Merlino, Ceph. Venturino, docet Dn. Præf. *d. Tr. sup. fideic. int. pers. ad illud voc. th. 20.*

XIX. Et tandem, tertio, illud adhuc notandum venit, quòd quædam Causæ in specie illius Transactionis, quæ à Judice imperatur, Objectum constituent, quæ supra abundè à nobis excussæ sunt.

XX. Forma judicialis, quam hîc appellamus, Transactionis consistit in eo, quòd illa publica Magistratûs seu Judicis autoritate subnixa sit. Id quod

In primâ hujus Transactionis specie, quæ videl. à Superiore imperatur, duplicem ut plurimum respectum habet; primum scil. illum, ut Superior vel Judex hanc Transactionem litigantibus obnitentibus & invitis præcipiat; & si partes non pareant, tunc (quantum ad media illas ad transigendum adducendi) easdem à limine judicii repellere, Processum sistere, (utique enim huic ipsi, Partes ad transigendum compellendi, facultati, hæc quoque facultas, imò necessitas, Litem tardandi, consequens est; cum hæc promiscuè agendi licentia illam inanem factura foret) atque ita per tarditatem actionum fervorem reprimere, rancoremque animorum lentè emollire, jx. *Mev. p. 1. D. 225.*) & si talia non proficiant, illas etiam metu pœnæ, vel etiam per Carcerem ad id possit compellere; jung. *Affl. d. D. 149. ibi: Compulsionem pœnalem, vel ipsas partes carcerando.* Guido Papæ, *Dec. Gratian. 326. n. 1. ibi: per incarcerationem.* Vel denique in certum locum constringere, ex quo ipsis non aliter, quam conditâ pace, exire liceat. P. Theodoric. *in C. Cr. cap. 10. apbor. 4. n. 78.* Damhouder. *d. c. 145. n. 3.* & quæ talia sunt alia. Secundo, ut illam, posteaquam conclusa est, etiam confirmet. Imò, ut tantò tutior hæc Pax ab invitis extorta reddatur, Magistratus non saltem publicum desuper instrumentum confici curat; verum etiam Cautio-

nem (haud infrequenter per fidejussores. Jung. Carpz. p. 4. C. 15. D. 6.) de pacificè vivendo, de non innovando aliquid, de non offendendo, nec rixas aut jurgia faciendo, ab utraque parte exigunt; Paris de Puteo, c. l. n. 11. prout ex celeberrimâ illâ & periculosissimâ inter Guelforum & Gibellinorum familias Florentiæ olim ortâ, & tandem per Pontificis Nicolai III. Legatum Cardinalem hoc modo sopitâ dissensione illustre hujus rei exemplum nobis exhibet Asinius, d. cap. 133. n. 3. & n. 4. vers. *Verùm quia*. ubi aliud ex propriâ familiâ subnectit. Add. Damhouder. d. l. n. 4. Et potest Judex etiam alia remedia, ut talis transactio in suis effectibus non impediatur, adhibere, v. gr. prohibendo, ne quis alterius ostium prætereat; Ripa, ad l. 14. n. 4. d. R. jud. Angel. *ibid.* Neviz. in S. N. l. 1. vers. *non est nubendum*. n. 80. B. Dn. Grave, d. O. J. nob. th. 14. vel ne illi transeant per certum locum. Ursill. ad d. D. 149. n. 11. Et denique si Partes transigere justæ non ipsæ possint in certo aliquo convenire, seu Pacem, ut Dd. loqui amant, capitulare; tunc Superior etiam hætenus suas partes interponet, per notata Felini, d. l. n. 7. Hinc v. g. si duo Condomini non possint convenire in divisione communium terrarum, quas ipsi pro indiviso possident, tunc Superior illos ad Concordiam inducet, ut ipsi alternis vicibus regnent. Panormit. ad c. ult. d. R. jud. Felin. d. l. n. 8. Asinius, d. 5. 3. cap. 141. n. 11. Add. Speidel. in spec. voc. *gütlicher Vergleich*. ibi: *ein Nachspruch*. In secundâ verò specie Judex Transactionem Partibus non imperat; sed eandem tantum, instar Mediatoris seu amicabilis Compositoris, als *ein gütlicher Unterhändler* vel ipse, vel per suos Deputatos (vide supra th. 10.) inter partes conciliat, dum videl. litigantibus, aut litigaturis, plurifaria Litium & Processûs incommoda, juramentorum, seu circa processum, seu causam principalem præstandorum, gravitatem, & exindè aliorum sinistram de se opinionem incurrendi facilitatem, dubium Litis eventum, arctam inter litigantes intercedentem vel Cognationem vel Affinitatem, causæ justitiam vel probabilem injustitiam, & quæ talia sunt alia, diligenter & sollicitè ob oculos ponit, ac proindè, ut æquabili potius compositione à lite recedant, quàm sinistram ejus exitum expectent, hortatur, Confer. L. 7. ibi: *Vox pacifici suadentis Præsidis*. C. d. sent. Ventura de Val. d. l. n. 10. & 13. atque ità, officiò Judicis paulisper dilatò, communis quasi Pacificatoris partes in se suscipit, Speidel. d. l. Ubi quidem consultissimè Judex egerit, si omnia Concordiæ impedimenta removeat, ac proindè si sciat, alterius Partis Advocatum nullam juris partem sanctiorem magisque suspiciendam putare, quàm, quæ plures aureos adferre solet, magisq; ad eò de pane ex litibus,

tibus, seu injustis seu justis lucrando cogitare, quàm de Lite componendâ, tunc eundem à tractatibus, qui pro compositione amicabili instituuntur, jubebit abesse, ex prudentiss. Mevii monito, *d. art. 2. v. 12.* ubi plura videri possunt. Tandemq; in *tertiâ* Judex neq; antecedenter, videl. imperando seu præcipiendo, ut in primâ specie; neq; concomitanter, sive conciliando, ut in secundâ; sed tantummodò subsequenter suas partes interponit, nempe Transactionem ab ipsis Partibus, vel proprio motu, vel aliis privatis mediatoribus conclusam tantum confirmando. Vid. *L. 1. §. 10. d. N. O. N.* Ubi tñ notandum, quòd talis confirmatio vel sine prævia causæ cognitione accedat, & tantummodò majoris autoritatis gratia à partibus petatur. Vel, 2dò, Magistratus eandem impertit, posteaquàm controversiam, super quâ illa inita, benè cognovit. Illud tamen hîc porrò sciendum, quòd Judex interdum Transactionem & ipse conciliet, & postmodò confirmet; idq; iterum vel præviâ causæ cognitione, vel ut (posthabito novissimo Imp Rec.) sine prævia ex actis informatione Pacè tentet & conciliet.

XXI. Ad formam hujus Transactionis accidentalem pertinet primò illud, quòd ut plurimum Judex in majorem illius securitatem & stabilimentum à Partibus transigentibus exigere soleat juramentum; *l. 41. & l. pen. C. d. Tr. Urceol. Q. 8. n. 26.* de quo videsis Cagnol. Bolognet. Brunnem. *ad ipsam hanc L. Vinn. c. 8. n. 15. Klock. r. 2. cons. 58. n. 18. Carpz. Q. Cr. 46. n. 19.* vel saltem ad baculū judicarium, an den *Gerichtsstab* loco jurisjurandi, præsentè ut plurimum toto Senatu, faciendam promissionem. vid. *S. W. Hoffg. Ordn. p. 3. 2. 26. junctâ p. 1. 2. ult. Rubr. verspruch der Güte gemachte Vergleichungen und Verträge zu halten.* ibi: so sollen ihr an Gerichtsstab angloben &c. In quâ ultimâ specie an locum obtineat dispositio *d. Legis 41. C. d. 1.* excussum videre est à Fachinæo, *l. 1. c. 12.* ubi tres diversæ sententiæ recensentur. Add. Covarruv. *ad rubr. de pact. p. 1. §. 2. n. 2.* & quæ in simili, de Transactione, sub promissione, *ben Ehren/wahren Worten/trew und glauben* factâ, tradit Richt. *Dec. 33. per tot.* Secundò haud rarò, in hac præprimis Transactione, certa, in casum Contraventionis, adjicitur pœna, *l. 15. ff. l. 37. l. 41. C. eod.* ubi an, & quo casu simul ad pœnam & transactionis implementum agi possit? vide Vinn. *c. 2. n. 5. Gutierrez. d. jur. confirm. p. 1. c. 60 n. 1.* post Molin. & Mant. Brunnem. *ad l. 16.* Priusquàm verò hoc ipsum fiat, in Supremo hujus inclyti Ducatûs Dicastèrio, ut & in aliis benè constitutis Tribunalibus, illud etiam frequentatur, ut talis transactio ab Actuario diligenter annotata, Partibus unâ cum Advocatis, quòrum operâ utuntur, in præsentia unius ex Assessoribus, qui Transactioni interfuere, eo sine prælegatur, ut videl. tantò magis de verâ & seriâ transigentium voluntate, & quòd omnia ipsorum intentioni conformiter in scripturam redacta sint, constare possit Hoffg. *Ordn. d. 1. 26. §. 4.* & consequenter scriptura hîc non nisi probationis gratiâ accedit; *l. 5. & l. 28. C. d. 1.* Obrecht. *p. 1. D. 9. th 20.* Vinn. *cap. 2. n. 8.*

XXII. Illud porrò non refert, quocunq; tempore etiam Judicialis Transactio ineatur, seu diurno seu nocturno, *l. 20 C d 1. Polydor. Ripa, de temp. nocturn. c. 111. n. 1.* Vinn. *d. c. 2. n. 8.* plenè Urceol. *Q. 8. n. 30.* non obst. *L. 2. §. 31. d. or. 1.* imò etiam die feriato divino, per *l. fin §. 1.* ibi: *pacta conferant, transactiones loquantur.* ibique Salycet. *C. de fer. Christina. 2. D. 158. in fin.* Federic. de Senis, *cons. 11. n. 20.*

3. & 6. post Panorm. & Bl. Gail. r. O. 53. n. 10. Laut. D. d. fer. §. 22. Franzk. ad eund. r. n. 25. Id quod in vix est, ut etiam ad illas causas pertineat, in quibus requiritur **Causæ Cognitio & Decretum Magistratus**; v. gr. si Transactio super alienationis in ultima voluntate relictis ineatur, per l. 8. d. trans. junctâ d. l. ult. §. 1. ibi: *fit ille dies à Cognitionibus alienus. C. d. fer. vel super causa matrimoniali, per eand. L. ult. & doctrinam Carpz. l. C. l. 3. D. 40. n. 7.* junctis illis, quæ de causis voluntariæ Jurisdictionis, causæ cognitionem requirentibus, tradit Franzk. d. l. n. 26. B. Laut. d. vol. jurisd. th. 52. n. 9. Illud certè, ut Transactio die tali feriato præcipi possit, non indulget generalitas d. L. fin. nisi summum in mora periculum esset. Neque etiam hoc tempore in hoc Ducatu Transactiones confirmari, patet ex collatione Ord. Dicast. d. t. 26. §. 4. ibi: *in figendem Hoffg. junctâ p. r. Jur. Pr. §. 22.*

XXIII. Ex dictis patescit, quomodo omnis hæc Transactio, quam sub nomine Judicialis efferimus, à non judiciali differat, quòd videl hæc nec à Judice imperetur, nec à Judice concilietur, nec ab illo confirmetur. Sed & quomodo hæc Transactio à Conventione de Transigendo discrepet? examinat D. Mev. p. 7. D. 203 quò & pertinent, quæ tradit illustr. Dn. Ass. Mauri. cons. Chil. 13. n. 8.

XXIV. Finis hujus Transactionis cum causa Impulsivâ ferè coincidit, & est vel remotus, vel propinquus. Ille versatur circa Reipubl. tranquillitatem, (inprimis quatenus quæritur de Transactione à Superioribus imperatâ,) ejusdemque salutem, sopitis litibus inducendam vel firmandam. Hic verò singulorum utilitatem concernit, ut scil. ipsi transigentes à Controversiis discedant, in pace iterum & Christianâ concordia, ab omnibus litigii malis immunes, imposterû vivant &, quæ plura ex Ddbus cumulari hîc possent. Jung. Urceol. Q. 8. n. 39.

XXV. Videamus Effectus hujus Transactionis. Ille verò regulariter idem est cum qualibet aliâ Transactione. Nempè sicuti alterius; ita utique multò magis hujus Transactionis, ceu autoritate judiciali celebratæ, non minor est autoritas, quàm rei judicatæ, l. 20. C. d. trans. Hinc inprimis hæc Transactio paratam producit executionem; Umm. Disp. ad Proc. 23. th. 2. n. 12. etiam si coram Judice delegato sit facta, post Suarez Ummius, ibid. sic ut ille, qui aliquid exindè debet, ad id præstandum executivè compelli possit. Cravetta, cons. 685. n. 27. Menoch. cons. 1111. n. 38 Gratian disc. for. cap. 605. n. 1. æquè videl. ac ex re judicata, vel jurejurando litis decisorio terminata; de quibus plenâ manu ex Dd. Urceol. Q. 09. ubi hoc in omni Transactione perfectâ locum obtinere dicit.

XXVI. Sed tamen cum Transact. etiam judicialis diversimodè ineatur, nempè vel per contractum innominatum; de quò videat. Matth Wefenb. senb. ad t. d. trans. n. 7. ibique acerrimus illius custos, Bachov. nec non Hahnus, Brunn. ad l. 28. C. eod. in fin. vel per solennem stipulationem; jung. Pruckm. d. cons. 2. n. 148 Vinn. c. 2. n. 5. Bus ad l. 10. §. 1. n. 1. d. pact. Bruñ. ad l. 17. C. d. Tr. Struv. ex. 0. th. 66. Bachov. ad Tr. I. D. 7. th. 6. lit. F. Fachin. l. 1. c. 11. & seqq. vel denique nudo pacto; Quarè illud tantùm in examen hîc vocamus: Utrum Transactio judicial. per nudum pactum inita, J. etiam Civ. efficacem ad agendum obligationem producat? Quæst. huic ansam præbet Lex 40. §. 1. ff. de pact. ceu quam Ddres de Transactione in judicio facta vulgo exaudiunt, Wef. ad t. d. trans. n. 6. Urceol. Q. 4. n. 26. Jason, ad d. l. 40. n. 9. Et quòd illa loqua-

loquatur de transactione mediante nudò pacto facta, videtur ex illis verbis patere: qui provocavit, pactus est, &c. Verùm (1.) ex verbis hujus L. non probatur, quòd Transactio, de quâ sermo est Jcto, in judicio sit inita. 2dò, nullibi in libris nostris hoc adseri videmus, quòd Locus judicii inter Conventionum Vestimenta referatur, sicque pactum in se nudum & ad producendam actionem minus efficax, ex solâ Loci, videl. Judicii, adjacentiâ hanc ἐπέγειαν consequatur. Tertiò, textus hic apertissimè conceptus est de pacto non nudò; verùm legitimo. Agit enim Jctus de tali casu, ubi ille, qui per Judicis sententiam condemnatus fuit, ab illâ quidem provocavit; sed, posthabitâ deinceps suâ appellatione, cum parte adversâ ità transegit, quòd, si ipse intra conventum tempus, v. gr. intra mensem, summam in transactione promissam non solverit, ipse judicatis satisfacere, h. e. summam illam, in quam à Judice condemnatus fuit, præstare velit, eòque ipsò, dum ità sententiam per interpositam appellationem extinctam (jung. L. 1. in verb. fin. ad Sct. Turp.) pro re judicatâ contra sese agnoscat, & se ex judicato debitorem profiteretur, ex Constituto, sicque Pacto legitimo Prætorio, obligatur; quòd toties contrahitur, quoties quis illud, quòd vel ipse, vel alius debet, se soluturum esse constituit. l. 1. §. 1. de constit. pecun. Planè moribus modernis nudum etiam Pactum ad agendum prodesse, sicque etiam nudò pacto initam Transactionem hunc effectum producere, vel tyronibus constat, in terminis Carpz. l. 5. Resp. 7. n. 7. post Joh. Honor. von Axel. & Vinn. Struv. d. th. 65. in fin. Hahn, ad Wesenb. tit. de Transact. n. 7. Andler d. n. 73.

XXVI. Porro inter Effectus Judicialis Transactionis illud peculiariter referri meretur, quòd, si quis super delicto privato, eoque famoso, autoritate Magistratus transigat, ille propterea non fiat infamis, per suprâ notata in th. 17.

XXVII. Itemque si quis super tali delicto, quòd pœnam alioqui corporalem meretur, cum suo Adversario, sub autoritate Magistratus Ordinarij Superioris, transigat, tunc quòd etiam talis Pœnæ evitatio obtineri queat, firmatum ibidem. Denique licet hæc Transactio, quoad essentiam, non differat ab extrajudiciali: Attamen illam plus roboris habere, eò quòd Principis & Judicis Præsentia omnem defectum suppleat, arg. l. 19. C. de testam. omnemque fraudis & læsionis præsumptionem excludat, per c. presentia. de renunt. in 6 c. 16. §. ult. X. d. sent. & omnia rectè celebrata præsumantur, c. 23. §. 1. v. r. d. elect. rectè dicitur ab Hahnio ad Wes. d. n. 6. post Felin. Ruin. Cravett. Cephalus, l. 4. C. 558. n. 34. Gothofr. ad l. 12. C. de pact. Salyc. ibid. n. 2. vid. Cothmann. 2. R. 52. n. 167.

XXVIII. Ad effectus Transactionis inter Partes litigantes à Judice tentatæ; sed ab alterâ recusatæ illud à Mevio (si tamen rectè ejus dicta percipimus) referri videmus, quòd illa Pars, quæ in æquas conditiones, post tractatum amicabilem, transire recusavit, si postea in Lite præoptatâ succumbat, etiam si litigandi causam habuerit, semper tamen Patri victrici expensas & damna. Judicis verò certam multam persolvere debeat, ad l. Lub. p. 5. §. 2. art. 2. n. 11. Jung. in sim. A. Fab. in C. S. l. 2. t. 22. D. 1. quòd tn. si non speciali in uno vel altero loco statuto introductum vel consuetudine receptum sit, nostrum facere non possumus; cum hæc ratione famosum illud Interpp. dogma, quòd eum, qui justam litigandi causam habuit, ab hac necessitate expensas refundendi immunem pronuntiant; Jung. Farinac. in Pr. Cr. Q. 16. n. 73. cum ibid. laudatis, Clezel. de appel-

115

lat. c. 6. n. 309. B. Dn. Lauterb. de Expens. Vis. th. 42. maximè cum in benè constitu-
tis Tribunalibus, imò juxta novis Imp. Rec. loco supra cit in omnibus, tale ami-
cabilis inter Partes Compositionis tentamen, in omnibus causis, præcedere de-
beat; quò attentò sequeretur, quòd victus semper in expensas, damnandus foret.

19. Mer.
5. VI. dec.
246.

XXIX. Circa Contraria notandum, quòd illa regulariter eadem sint, quæ
etiam alterius non-judicialis Transactionis, videl. (1.) Error, per l. 29. C. de
Transact. post alios infinitos Urceol. Q. 96. n. 1. & seqq. (2.) Falsitas in-
strumentorum, per l. pen. C. eod. 2. t. Cod. si ex fals. instrum. (3.) Ad-
versarii dolus, qui quidem ob Judicis autoritatem vel præsentiam non præ-
sumitur, per prox. notata in thes. 29 sed tamen, si ille legitimè demonstratur,
ut hoc semper requiritur, per l. 6. C. de dol. ibique Ddres. tunc nec de hac specie
aliud sentiendum. (4.) Mutuus dissensus, per l. 14. C. d. tr. id quod tn. non per-
petuum esse, nec ad illam Tr. pertinere videtur, ad quam Partes litigantes, ob
metum armorum, ob publicum scandalum, & sic deinceps à Judice compulsi
sunt; utiq; si rescissâ tali Transact. eadem causa duratura sit. (5.) Nova instru-
menta post Transactionem demùm reperta; vid. th. 25. Urceol. Q. 92. (6.)
etiam Metus, per l. 13. C. d. t. non v. regulariter reverentialis, Valeron. 1. 6. Q.
3. n. 9. id quod imprimis in hac judiciali Tr. obtinere autor est Gamma, Dec.
Lusit. 346. in f. G. A. Tessaur. l. 1. Q. for. 51. n. 17. Urceol. Q. 96. n. 24. & seqq.

XXX Cæterùm illud hîc merito sub incudem vocatur: Utrum, si quis à Su-
periore compulsus, pacem cum suo adversario inierit, ille ex capite
Vis & metus, restitutionem in integrum petendi jus habeat? Quæ quæ-
stio imprimis in illo locum habet, qui in carcere tamdiu detentus fuit, do-
nec amicabilem cum suo adversario compositionem iniret. Ad hanc v. Q. pau-
cis ità respondendum: Quòd, si quidem Magistratus, justâ causâ suppetente, &
cum necessitas hoc ipsum deposceret, etiam carceris vel pœnæ metu, vel planè
per carcerem, aut per arrestum, talem compositionem ab aliquo extorserit, tunc
frustrâ ad Prætoris auxilium recurratur; cum utique Magistratus talem Vim
jure licito, & jure honoris, quem sustinet, inferat, l. 3. §. 1. ff. quod met. caus. gest.
er. dùm talia ob publicam facit utilitatem, post Bl. & Dec. Bajard ad Clar. Q. 58.
n. 76. P. Theodoric. in Coll. Cr. c. 10. aph. 4. n. 78 in fin. Guido Papæ, Dec. 356. n. 1. Ad-
dant. quæ in genere, de Magistratu per vim aliquid faciente, tradunt Mevius, p. 2.
Dec. 41. & p. 5. D. 273. Brunn. ad d. l. 3. quod met. e. gest. er.

Tandem etiam super illo acerrimè inter Nostrates disputatur: Utrum
Transactio judicialis ex capite Læsionis, ad minimum enormissimæ,
rescindi possit? Circa quam quæst. paucissimis illud præmonitum volumus,
ob læsionem, quam dicimus enormem, neque extra, neque Judicalem Trans-
actionem, inspectâ LL. veritate rescindi posse; arg. l. 78. §. fin. ad S&T. Treb. l. 16.
l. 19. l. 20. l. 23. C. de Trans. l. 58. de rejud. l. 65. §. 1. de cond. indob. l. 6. C. de lur. &
fact. ign. Gail. 2. O. 70. n. 7. & seqq. Franc. Merlin. Dec. 96. n. 71. & B. Laut. d. R. Vend.
n. 34. utique nisi diversum in una vel altera regione vel regno specialiter appro-
batum sit; Vid. omn. Ar. Pinell. ad l. 2. b. 1. c. 4. n. 13. C. de R. V. & tùm de Sax. tùm
Würt. Fori usq; Dn. Laut. d. l. & innumerî pro affirm. congesti à Berl. p. 2. C. 24.

n. 3. & Matthia Coler. *cons. 8. n. 38.* Verùm, quantum ad Lætionem enormissimam; de hac sanè generaliter complures adstruunt, quòd Transactio nec ob illam rescindi possit; post Vinn. Menoch. Gail. Flamin. de Rubeis, Maurit. Gutierrez. & Eyerh. Klock. *tom. 2. cons. 51. n. 36.* Vide tn. eund. *n. 55 B. Mevius, in p. 4. Dec. 30. & p. 5. Dec. 283. n. 12.* ubi hancce sententiã non solùm veriorem, & rectiorem; verùm etiam comuniorem & in Prx. receptiorem appellare non dubitant.

XXXII. In specie verò quòd Transactio judicialis, vel judicialiter tantùm confirmata, ex cap. Læf. in genere nulli rescissioni subiaceat, contendit Cz. *p. 2. c. 34. D. 4. Gail. 2. O. 1. n. 9. & 10. Crus. ad l. Stat. Mind. tit. 5. Dec. 2. pag. 88. Richt. Dec. 99. n. 63. Brunn. cons. 97. n. 63. Bechm. ex. ad π 2. O. 9. n. 36. Brunn. cons. 97. n. 17. § 75. tùm (1.) ex eò, quòd Judicis præsentia omnè suppleat defectum; omnemq; lætionis ac fraudis præsumtionem excludat, & omnia à Judice ritè facta præsumantur, Carpz. *d. l. tùm (2.)* ex eo, quòd etiam Divisio judicial. prætextu lætionis non rescindatur, imò nec alii à Principe vel Judice confirmati Contractus. Brunn. *d. l. n. 18. § 19. tùm (3.)* ex eo, quòd Trans. ex indebito debitum faciat; non v. enormior Læfio dari possit, quàm ubi quis dedit, ubi planè nihil debuit; Brunn. *n. 73.* verùm quòd propter enormissimam Lætionem Dd. etiam in Trans. (in abstracto consideratâ) hoc remedium in Foro communiter indulgeant, & hoc modo etiam Facultas Francofurt. responderit, ipse etiam Brunnemañus locupletiss. testis est, *ad l. 65. n. 4. ff. de cond. ind.* Esseq; hanc sententiam, ceu ad minimũ æquiorẽ, Hier. Gabr. *1. cons. 158. n. 48.* sine dubio recipiendã, ait Cravetta, *cons. 151. n. 26. in fin.* Clemens Merlin, *Dec. 92. n. 9. Trentac. V. R. l. 3. t. d. transact. resol. 1. n. 3.* sed & juxta eand. in Conf. Tubing. responsum videre est apud Besold. *cons. 254. n. 54. § 57.* Addatur Boc. *Cl. 2. D. 20. th. 28.* Dn. Otto, *cons. exot. 8.* aliique innumeri, congesti per Mantic. *de T. & A. C. l. 26 t. 11 n. 29.* P. Heig. *2. Q. 9 n. 29.* Fontanell. *4. P. N. claus. 4. gloss. 1. c. 5. n. 202.* Urceol. *Q. 94. n. 17.* ubi non solùm illis, quæ ex Jure Civ. huic traditioni ab aliis opponuntur, satisfacere annitur; verùm etiam eandem receptiorem, & à Rota Rom. semper probatam, nec non jx. eandem etiam alibi sæpissimè judicatum, imò (quod dicit Alphons. de Olea, *d. cess. act. 1. 2. Q. 1. n. 51*) contrarium nunquam, quòd quidem ipse viderit, admissum esse scribit. Unde hancce sententiam magis communem, & ab eâ judicando & consulendo non recedendum esse; imò omnibus in Curiis & Scabinatibus nec non aliquoties à Facultate Francofurtana, & quotidiano usu comprobata eam dicit Joh. Köppen, *Dec. 58. n. 5. § 6.* addens ex Wes. contrariam sententiam communem esse desisse. Denique quòd illam etiam Cam Imp. judicando observet, observavit Mynsing. *C. 6. O. 91. n. ult.* Greve. *l. 2. concl. 70. n. 4.**

XXXIII. Suppositò ergò hòc, quòd ista sententia in Foro recepta sit, jam quid in specie de Judiciali Transactioe haberi debeat? paucis videndum. Tametsi verò super hac Quæst. veritas juris imprimis fluctuet, fatente id Köppenio, *c. l. n. 20.* tamen verissimum nobis videtur, quòd, si quidem Transactio à Judice imperata, & postquàm illa à Partibus conclusa, ab illo simpliciter confirmata; vel ab ipso quoque Judice; sed sine prævia Causæ cognitione conciliata; vel denique à Partibus privatim inita; sed itidem ad illarum petitionem à Judice simpliciter sit confirmata, in omnibus his casibus, si Læfio enormiss. & illis in locis, in quibus etiam Transactiones, ob enormem Lætionem, rescissioni. obnoxia sunt, enormis saltem Læfio legitimè probeatur, non obstante de

E

creto

creto & autoritate Judiciali, Transactio nihilominus rescindi possit; cum Köpp. *d. l. n. 20.* ubi dicit, hanc sententiam esse magis communem, & pro illa Alex. Bald. Castrens. Panorm. Cravettam, Calcan. Roland à Valle & Porcium allegat. Cùm enim Magistratus in omnibus his casibus de justitiâ causæ seu Prætenfionis ab Actore propositæ haudquaquam cognoscat, neque Judicis autoritas ultra & extra ejus intentionem & cognitionem operari debeat, ac propterea nec omnis vox Judicis sententia audiat, *l. 7. C. d. sent.* imò Judicis autoritas nihil aliud hinc conferat, quàm ut de certitudine Trans. tanto magis constet, sic ut illa adv. contravenientes executioni mandetur; adeoque nulla solida juris ratio suppetat, quæ hanc enormissimæ Læs Querelam in ipsa æquitate fundatam excludat; Quare rectius dicitur, quòd, si talis Læsiõ probari possit, illa pro Judice & ejus actionibus militans præsumptio ipsi Veritati cedere debeat, ut in termin. ex Gl. Bl. Alex. Simonc. Dec. Ceph. Natt. Paris & Corn. decidit Menoch. *cons. 439 n. 34. & sq.* & in simili de Venditione à Magistratu simpliciter confirmatâ, cum Cagnolo, Oldr. & Lupo docet Ar. Pinell. *ad l. 2. p. 2. c. 2. n. 23. C. de R. V.* post Simoncell. Barbos Sande. Fachin. & alios, B. Laut. *d. R. V. n. 23.* Sfortia Oddus, *d. in int. R. Q. 22 art. 9. n. 52.* Nec enim decretum Judicis inducit præsumptionem juris & de jure; sed probationem in contrarium admittit. Dec. *cons. 351. n. 6.* Berl. *p. 2. D. 263. n. 52.* Fac. quòd & minores in Venditione bonorum immobilium, præviâ licet Causæ cognitione & Judicis decreto, factâ, læsi in integrum restituantur, *l. 11. C. de rad. min.* & quòd querela enormiss. Læs etiam contra juratam Transactionem, (quicquid dicat Brunn *ad l. 77. n. 16. ad Sct. Treb.*) communiùs concedatur; ut ex Corn. Valeron. Surd. Gallerat. Cyriac aliisque compluribus firmat Urceol *Q. 94. n. 25.* Adde alios sexcentos ap. Cothm. *d. cons. 53. n. 190.* Köppen. *d. l. n. 11.* & præsertim Coler. *d. cons. 8. n. 60.* Wel. *cons. 52. n. 20.* junctâ *L. 2. de iurej.* Imò quòd etiam contra Magistratûs decreta & sententias, tot juris remedia, si quis per illas se gravatum docere possit, sint comparata, Joh Köppen. *d. l. ubi n. 23.* ita valdè confidenter: *Hæc, inquit, conclusio absque omni dubio maximè procedit, si transigens enormissimè fuerit læsus &c.* Et secundum hanc sententiam novissimè etiam amplissima Facultas ad requis. inclyti Elector. Dicasterii Stargardensis, d. 25. Maji a. curr. in causa *Gutdenapffelscher Erben* pronunciavit.

XXXIV. Si verò Transactio ab ipso Judice, posteaquàm Controversia coram ipso ventilata & plenè discussa, atque ita præcedenti non perfunctoriâ; sed diligenti causæ Cognitione sit conciliata vel ab illo confirmata; tunc sanè vix est, ut affirmativa ex mente Interpp admitti possit; Videat. Berlich. *p. 2. Dec. 263. n. 25. & mult. seqq.* Addat. Klock. *3. cons. 182. n. 608. & sq.* Et sub hac ipsa distinct. postquàm modò relatum Ampl. Facult. pronuntiatum jam emanaverat, in term nobiscum sentire deprehendimus acutiss. Frantz. *l. 3. R. 3. n. 81. & seqq.* ubi etiam de Transact. coram Delegatis s. Commissariis Judicum ordinariorum; nec non & de eo: *An Minor contra talem Transact. in int. restitutionem petere possit?* ex professo disquirat; ad quem, ne quis illud: Cui non dictus Hylas puer? nobis jure objiciat, B. L. remissum volumus. Addat. Moller. *in semestr. l. 4. c. 1.* Nec à d. distinct. alienus videtur Brunn. *d. C. 97. n. 27.* De Transactione coram Notario & testibus initâ, quòd illa ex cap. enormiss. Læs. benè rescindi queat, videatur Crus. *d. l. D. 3.*

TANTUM.

DEO SOLI GLORIA!

6.5.76 mg

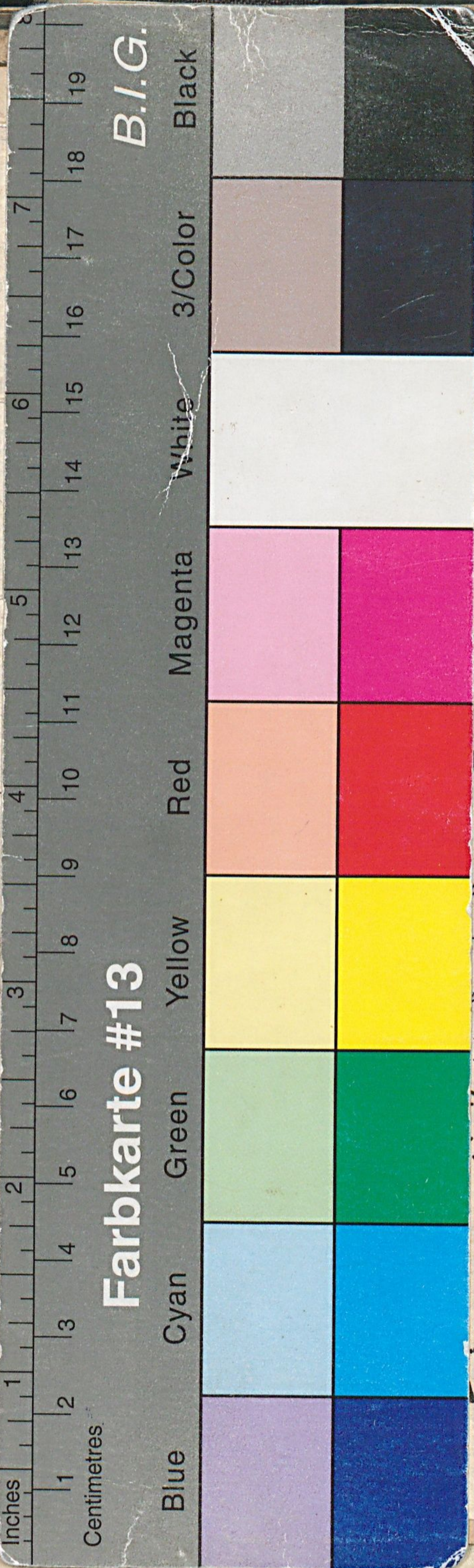

X 2615921

VD 77

B.I.G.

Farbkarte #13

ATIO JURIDICA, 17.
DE
IONE JUDICIALI;

509

Quam,

1689, 4.

TRIUNO NUMINE,
Permissu
PER ANTIQUA EBER-
ICTOR. COLLEGII;

17

PRÆSIDE
ND-CHRISTOPHORO
TO, U. J. D. & PP. SEREN,
UC. CONSILIARIO;

OATRIO JURIDICO,
ad diem 2. August.

Horis consuetis,
de Ventilationi submittit

ICUS REINHARD, Beutel-
co- Schorndorffens.
incarnat. M. DC. LXXXIX.

UBINGÆ,
ARTINI ROMMEII.